

OPINNÄYTETYÖ

VAUHTI! - kortit osaksi saavutettavaa ryhmätoimintaa

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoiminnan tukeminen

Rosa De Monte & Emmi Heikkilä

Yhteisöpedagogi (AMK) - Järjestö- ja nuorisotyö

210 OP

12/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK) - Järjestö ja nuorisotyö

Tekijät: Rosa De Monte ja Emmi Heikkilä
Opinnäytetyön nimi: VAUHTI! - kortit osaksi saavutettavaa ryhmätoimintaa - Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoiminnan tukeminen
Sivumäärä: 52 ja 8 liitesivua
Työn ohjaaja: Outi Väyrynen
Työn tilaaja: TATU ry / VAUHTI! - toiminta

Opinnäytetyön tilaaja TATU ry järjestää VAUHTI! - toimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille, nuorille ja nuorille aikuisille. Tarkoituksenamme oli kehittää niin VAUHTI! - toiminnan, kuin muidenkin tahojen järjestämän lasten ja nuorten ryhmätoiminnan sisältöä entistä saavutettavammaksi ja sovellettavammaksi, jotta tuen tarpeen lasten ja nuorten olisi helppompi osallistua ryhmätoimintaan.

Kävimme opinnäytetyön tietoperustassa läpi erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoimintaa, sen ohjaamista ja siihen kuuluvia menetelmiä. Lisäksi avasimme aihepiiriin liittyviä olennaisia käsitteitä, kuten inklusiivinen ryhmätoiminta, saavutettavuus ja sovellettavuus. Käytimme opinnäytetyössä kolmea erilaista menetelmää: kyselyä, haastatteluja sekä käytettävyydestä. Näiden menetelmien perusteella saimme tietää lisää tuen tarpeen ryhmätoiminnan tilanteesta sekä tuotoksen tarpeesta ja toimivuudesta.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi saavutettavat ja sovellettavat VAUHTI! - kortit, joista löytyy monipuolinen kattaus erilaisia pelejä ja leikkejä. VAUHTI! - kortteihin on lisätty kuvaohjeistukset, sekä valmiiksi pohdittuja soveltamisvaihtoehtoja. Korttien tarkoitus on lisätä erityisen tuen lasten ja nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ryhmätoiminnassa.

Asiasanat: erityinen tuki, yhteisöllisyys, osallisuus, saavutettavuus, sovellettavuus, inklusivinen ryhmätoiminta, pelikortit

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator – NGO and Youth work

Authors: Rosa De Monte and Emmi Heikkilä
Title: VAUHTI! - cards as part of reachable group activities – Support for group activities for children and young people with special needs
Number of Pages: 52 and 8 attachment pages
Supervisor: Outi Väyrynen
Commissioned by: TATU ry / VAUHTI! - activity

TATU ry foundation organizes group activities under the name VAUHTI!, for children, teenagers and young adults with special needs. Commissioned by TATU our goal was to make the content of all kinds of group activities more accessible and applicable to all. Joining an activity group should be easy for those who really need help.

For the database of this thesis, we went through the group activities used with the special needs young people. We also clarified the key concepts of the topic: inclusive teamwork, accessibility and applicability. We joined the group activities in order to find out how the group worked and how the activities were introduced to each group.

We used three methods of collecting material for the thesis: survey, interviews and testing the VAUHTI! - cards we planned for the groups. Using these methods we were able to gather enough information about the groups, their particular needs and also which way to head with the cards and whether using them would benefit the participants.

As a result of this thesis, we were able to collect and draw a pack of activity cards, easily used and understood by the group teachers as well as the special needs people joining the groups. VAUHTI! - cards have a big variety of games and children`s plays. The cards have colorful pictures and clear instructions of the activity in question. The purpose of the VAUHTI! - cards is to increase teamwork and team spirit of the special needs kids and teenagers, make it easier to join in and take part.

Keywords: accessibility, applicability, activity cards, inclusive teamwork, special needs, team spirit

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	TILAAJAN ESITTELY	10
	2.1 TATU ry	10
	2.2 VAUHTI! - toiminta	11
3	TIETOPERUSTA.....	14
	3.1 Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret	14
	3.2 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen ryhmätoiminnassa	16
	3.3 Ohjaus tuen tarpeen ryhmissä	18
	3.4 Menetelmät tuen tarpeen ryhmissä	19
	3.5 Inklusio ja inklusiivinen ryhmätoiminta	22
	3.6 Ryhmätoiminnan soveltaminen	24
	3.7 Saavutettavuus ja esteettömyys	26
4	MENETELMÄT	30
	4.1 Alkukartoitus	30
	4.2 Puolistrukturoitu haastattelu	31
	4.3 VAUHTI! - kortit lasten ryhmätoiminnassa	33
5	TULOKSET JA TUOTOKSET	34
	5.1 Alkukartoituksen tulokset	34
	5.2 Haastatteluiden tulokset	35
	5.3 Tuotoksena VAUHTI! - kortit	38

5.4 VAUHTI! - korttien testaamisen tulokset.....	40
6 OPINNÄYTETYÖSTÄ	43
6.1 Yhteisöpedagogi erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa.....	43
6.2 Palautteet.....	45
6.3 Eettisyys, lähdekriittisyys ja saavutettavuus.....	45
7 LOPUKSI	47
LÄHTEET	49
LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Erityisen tuen piiriin voi kuulua monesta eri syystä: lapsella tai nuorella voi olla kognitiivisia, sosiaalisia tai liikunnallisia haasteita, mielenterveyden ongelmia tai elämää haittaava diagnoosi tai vamma (THL 2023a). Tuen tarpeen lapsille ja nuorille järjestetty ryhmätoiminta on heille tärkeää, sillä se tarjoaa heille turvallisen tilan harjoitella mm. kaveritaitoja, pettymyksen- ja paineensietokykyä sekä yhteisten pelisääntöjen noudattamista (Haastateltava 2, 2023). Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla voi olla vain vähän ystäviä, jonka vuoksi harrastustoiminta on hyvä paikka tutustua muihin lapsiin ja nuoriin.

Opinnäytetyöprosessimme käynnistyi keväällä 2023, kun Emmi teki kehittävää harjoittelua TATU ry:llä. Tilaajan valinta oli helppo, sillä koimme erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten harrastustoiminnan mielenkiintoisena aiheena opinnäytetyölle. Opinnäytetyömme aihetta pohtiessa eräiltä TATU ry:n VAUHTI! - hankkeen ohjaajilta nousi tarve pelioppaaseen, jota voitaisiin hyödyntää tarpeen tullen ryhmätoiminnassa. Pelioppaan toivottiin olevan myös sellainen, että sitä voisi käyttää yhdessä lasten ja nuorten kanssa kesken ryhmätoiminnan.

Tarpeen pohjalta lähdimme suunnittelemaan opinnäytetyömme tuotosta, VAUHTI! - kortteja. Alun perin tuotoksemme oli tarkoitus olla pelioppas, mutta prosessin alkuvaiheessa päädyimme oppaan sijasta kortteihin, sillä koimme niiden palvelevan tarkoitustaan paremmin. Ohjaajilta saadun tarpeen lisäksi halusimme kerätä lasten ja nuorten kanssa toimivilta ammattilaisilta tietoa millainen tuotoksen tulisi olla, jotta se palvelisi mahdollisimman hyvin tarkoitustaan. Tämän vuoksi päädyimme toteuttamaan myös alkukartoituskyselyn.

Käsitlemme opinnäytetyössä erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten ryhmätoimintaa sekä siihen liittyviä käsitteitä. Käytimme opinnäytetyötä varten kolmea erilaista menetelmää: kyselyä, haastatteluja sekä käytettävyydestaamista. Kyselyn avulla kartoitimme VAUHTI! - korttien tarpeellisuutta sekä toiveita tuotokseen liittyen. Haastatteluiden kautta saimme tietää lisää erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoiminnan tämänhetkisestä tilanteesta, tarpeesta ja tavoitteista. Lisäksi haastatteluiden kautta saimme myös tietää lisää inklusiivisen ryhmätoiminnan toteutumisesta.

Työmme tuotoksena laadimme saavutettavuuden ja sovellettavuuden näkökulmasta tehdyt VAUHTI! - kortit lasten ja nuorten ryhmätoimintaan. Korttien avulla pyrimme kehittämään lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksia yhteisessä toiminnassa. VAUHTI! - kortteihin on lisätty kuvaohjeistukset sekä erilaisia soveltamisen mahdollisuuksia. Viimeisenä menetelmänä

käytimme käytettävyydestään, koska halusimme varmistaa VAUHTI! - korttien toimivuuden käytännössä ja poistaa mahdolliset ongelmakohdat. Jatkossa VAUHTI! - kortteja voi pitää mukana esimerkiksi ohjaajakassissa, joka kulkee kaikissa VAUHTI! -toiminnan ryhmissä mukana. Lisäksi seurojen ja muiden tahojen on helppo tulostaa kortit omaan käyttöön TATU ry:n nettisivuilta.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää yhteisöllisyyttä sekä erityistä tukea tarvitsevien 7–15 – vuotiaiden lasten ja nuorten osallisuutta erilaisissa harrastamisen ryhmätoiminnoissa. Pyrimme tätä kautta mahdollistamaan yhä useamman tuen tarpeen lapsen ja nuoren osallistumisen avoimeen ryhmätoimintaan, kuten vapaa-ajan harrastustoimintaan, ja lisäämään myös ohjaajien tietämystä toiminnan soveltamisvaihtoehdoista.

VAUHTI! - korttien on tarkoitus olla helpottavana tekijänä ryhmätoimintaa suunniteltaessa ja toteuttaessa, sillä niitä voi käyttää niin suunnitteluvaiheessa kuin yhdessä osallistujien kanssa. Tavoitteenamme on, että VAUHTI! - korttien myötä saataisiin peleistä ja leikeistä entistä saavutettavampia ja sovellettavampia, jotta jokainen lapsi ja nuori pystyisi osallistumaan toimintaan omana itsenään, erityispiirteet huomioon otettuina. Korttien on tarkoitus edistää saavutettavuutta monella tapaa: kuvaohjeistukset helpottavat peliohjeiden ymmärtämistä ja kortteihin kirjatut soveltamisvaihtoehdot ovat avuksi tilanteissa, joissa toimintaa täytyy jollain tapaa muokata osallistujille toimivammaksi.

2 TILAAJAN ESITTELY

2.1 TATU ry

Kuva 1: TATU ry:n logo. Kuva: TATU ry (2023)

TATU ry on tapaturmaisesti tai potilasvahingon kautta vammautuneiden lasten ja nuorten sekä heidän läheistensä valtakunnallinen tukiyhdistys. Heidän päätavoitteenaan on edistää lasten, nuorten, nuorten aikuisten ja heidän läheistensä osallisuutta sekä hyvää elämää, tarjoamalla tietoa, tukea, toivoa ja monipuolista toimintaa. Yhdistyksen toimipiste on Kuopion Haapaniemessä, mutta sen toimintaan pääsee osallistumaan ympäri Suomea erilaisen toiminnan muodossa. (TATU ry, 2023a.)

TATU ry pyrkii mahdollistamaan vertaisuutta erilaisten vertaistukiryhmien kautta. Näitä ryhmiä on toiminnassa oleville nuorille, sairastuneille ja vammautuneille, sekä heidän läheisilleen. Ryhmämuotoja on kolme: etätapaamiset, alueelliset tapaamiset ja valtakunnalliset tapaamiset. Etä- ja alueellisissa tapahtumissa voidaan tavata jonkin aktiviteetin, kuten leipomisen tai keilaamisen, merkeissä, mutta myös pääsiallisissa keskusteluryhmissä. Valtakunnallisia tapahtumia on paljon, esimerkiksi erilaisia leirejä tai festivaaleja. Lisäksi nettisivuilta löytyy paljon vertaistukea esimerkiksi videoiden ja tarinoiden muodossa. (TATU ry, 2023b.)

TATU ry:llä oli opinnäytetyöprosessimme aikana kolme hanketta käynnissä: VAUHTI! -hanke, Lapset on tärkeitä -hanke ja Mukana muutoksessa -hanke. Lapset on tärkeitä -hankkeen tavoitteena on vahvistaa ala-asteikäisten vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta, lisätä heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten osaamista ja rohkaista lapsia ilmaisemaan itseään ja ottamaan vastuuta. Hanke toimii Varsinais-Suomessa, Pohjois-Savossa ja pääkaupunkiseudulla. (Lapset on tärkeitä, 2023.) Mukana muutoksessa –hanke

on TATU ry:n ja Vamlasin yhteistyössä luotu hanke, jonka tarkoitus on tehdä palveluista ja palvelukäytänteistä yhtenäisemmät. Hanke kokoaa valtakunnallisesti yhteen eri vammaisyhdistykset sekä julkisen sektorin toimijat, ja pyrkii yhteiskehittämään toimintaa sujuvammaksi. (TATU ry, 2023c.)

TATU ry ylläpitää omien nettisivujensa lisäksi myös Perheen Palvelupolku – nettisivua, josta löytyy laajasti tietoa eri vammoista ja sairauksista sekä niiden palvelupoluista. Nettisivuilla on jaoteltu eri asioita elämän eri vaiheisiin, joita vammautuneella/ sairastavalla ja heidän perheellään tulee mahdollisesti vastaan. Lisäksi sivuilta löytyy tietoa järjestöjen tarjoamista mahdollisuuksista ja erilaista palveluista, kuten kuntoutuksesta ja apurahasta. Näiden lisäksi nettisivuilta löytyy myös vertaistukea blogin muodossa. (Perheen palvelupolku, 2023.) Perheen palvelupolku on hyvä väline varsinkin silloin, kun sairastuminen tai vammautuminen on tapahtunut äkillisesti ja pohjatietoa asiasta on vain vähän.

Näiden lisäksi TATU ry:llä on myös muuta toimintaa: kokemustoimijakoulutuksia sekä erilaisia kursseja, joiden tarkoitus on kasvattaa osallistujien itsevarmuutta sekä antaa rohkeutta ja uskallusta tulevaisuutta kohtaan. Yhdistyksen nettisivuilta löytyy myös kattava tietopankki erilaisista sairauksista ja vammoista, jonka avulla sairastunut, vammautunut tai hänen läheisensä löytää tärkeimmät tarvitsevansa tiedot. Yhdistykseltä voi tarvittaessa myös tilata ostopalveluna neuropsykiatrista valmennusta, joka on ratkaisu- ja voimavarakeskeistä työskentelyä, ja jonka tarkoitus on auttaa erilaisissa arjen haasteissa sekä kannustaa elämässä eteenpäin (TATU ry, 2023d).

2.2 VAUHTI! - toiminta

Kuva 2: VAUHTI! - toiminnan logo. Kuva: TATU ry (2023)

Opinnäytetyömme tilaajana toimi TATU ry:n hallinnoima VAUHTI! - toiminta, joka järjestää harrastustoimintaa erityistä tukea tarvitseville 7–30 – vuotiaille lapsille, nuorille ja nuorille aikuisille yli diagnoosirajojen (TATU ry, 2023e). VAUHTI! tekee yhteistyötä usean eri tahon kanssa julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Toimintaa järjestettiin alun perin hankkeena vuosina 2020–2023, jolloin ikähaarukka oli 7–15 –vuotiaat. Hanke syntyi aikaisemman Hanaa! - hankkeen jatkoksi, joka järjesti harrastustoimintaa 16–30 – vuotiaille nuorille ja aikuisille. Hanaan aikana huomattiin tarve lasten ja nuorten harrastustoiminnalle, jonka vuoksi VAUHTI! - hanke käynnistyi Hanaan jälkeen. Hankkeen kohderyhmä nousi 7–30 –vuotaisiin, kun VAUHTI! - hanke muuttui TATU ry:n ylläpitämäksi VAUHTI! - toiminnaksi.

VAUHTI! -toiminnan lähtökohtana on viedä eteenpäin saavutettavaa harrastustoimintaa ja inklusiivisuuden periaatetta. Toiminnan yksi tarkoitus on myös muistuttaa vertaisryhmien tarpeellisuudesta ja siitä, että erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla tulee olla vaihtoehtoja monipuoliseen toimintaan. VAUHTI! - toiminnan suurin toimintamuoto on heidän tällä hetkellä järjestetyt harrastusryhmät: VauhtiSankarit, lasten VAUHTI! - ryhmä, nuorten VAUHTI! - ryhmä ja VAUHTI! - Höntsä. VauhtiSankarit ja lasten VAUHTI! - ryhmä ovat suunnattu 7–12-vuotiaille harrastamiseen tukea tarvitseville lapsille. Nuorten ryhmässä ikähaarukka on 13–17-vuotiaat harrastamiseen tukea tarvitsevat nuoret. Höntsän ikäraja on 18–30 – vuotta, ja sen kohderymänä on harrastamiseen tukea tarvitsevat nuoret aikuiset. (TATU ry, 2023f.) Ryhmiä järjestetään Kuopiossa, Siilinjärvellä, Iisalmissa ja Varkaudessa.

Kaikissa ryhmissä toimii n. 3–5 ohjaajaa, joka osaltaan mahdollistaa lasten ja nuorten yksilöllisen kohtaamisen. Ryhmien ohjaajakaarti on moniammatillinen ja osa ryhmien ohjaajista on jo valmistuneita, osa parhaillaan opiskelemassa ja osa toimii ryhmässä harjoittelijan roolissa. Lasten ja nuorten osallisuus on suuressa osassa VAUHTI! - toimintaa, ja he pääsevät mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ryhmätoiminta on vaihtelevasti liikunnallista sekä kulttuuripainotteista, ja toiminta on usein pitkälti kunkin ryhmän työntekijöiden sekä ryhmiin osallistuvien lasten ja nuorten käsissä. (Lyytinen & Partanen 2023, 9–13.)

Kaikissa ryhmien rakenteissa toimii samanlainen struktuuri: alkupiiri, toiminta, loppupiiri. Lisäksi ryhmiä yhdistävänä tekijänä toimii ”oma lapsi” - malli, eli jokaiselle ohjaajalle määrätään

kullekin ryhmäkerralle lapsi/nuori, johon kiinnittää erityistä huomiota. Tämän avulla varmistetaan jokaisen lapsen ja nuoren kohtaaminen henkilökohtaisesti, sekä heidän osallisuuden tunteensa lisääminen. Ryhmätoiminnan lisäksi VAUHTI! järjestää myöskin kuukausittain perheille suunnattuja Perheilyjä, sekä osallistuu moneen muuhun toimintaan yhteistyössä muiden järjestökentän toimijoiden kanssa. (Lyytinen & Partanen 2023, 9–13.)

3 TIETOPERUSTA

Käsitlemme tietoperustassa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoimintaan liittyviä käsitteitä ja kokonaisuuksia. Ensimmäisessä osiossa avaamme käsitteen erityistä tukea tarvitseva lapsi/nuori eri näkökulmista, koska käsitteellä voidaan tarkoittaa eri konteksteissa eri asioita. Avaamme kolme eri näkökulmaa, joista tarkastelemme käsitettä: sosiaalihuoltolaki, opetushuolto ja harrastustoiminta. Kerromme myös tarkemmin VAUHTI! - toiminnan kohde-ryhmän rajauksesta.

Toisessa osiossa käsitlemme yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitystä ryhmätoiminnassa ja sen toteuttamisessa. Kyseiset käsitteet ovat laajoja, jonka vuoksi käsitlemme niitä erityisesti ryhmätoiminnan näkökulmasta katsottuna.

Kolmannessa ja neljännessä osiossa syvennymme erityisen tuen ryhmissä käytettäviin menetelmiin sekä ohjaamisessa huomioon otettaviin asioihin, sillä tuen tarpeen ryhmissä tietyt asiat ovat ensisijaisen tärkeitä onnistuneen toiminnan mahdollistamiseksi. Viidennessä osiossa syvennymme inklusioon sekä inklusiiviseen ryhmätoimintaan. Inklusiivinen ryhmätoiminta on oleellinen osa erityisen tuen lasten ja nuorten ryhmätoimintaa, sillä siihen kuuluu useimmiten esimerkiksi koulussa tapahtuva ryhmätoiminta sekä avoimet vapaa-ajan harrastusryhmät.

Kuudes osio kertoo soveltamisesta ja sen eri mahdollisuuksista lasten ja nuorten ryhmätoiminnassa. Kerromme inklusiopiirakan mukaisia keinoja soveltaa toimintaa, jonka lisäksi avaamme myös sovellettavuuden hyötyjä toiminnassa. Tietoperustan viimeisessä osiossa käsitlemme saavutettavuutta ja esteettömyyttä, sekä niiden merkitystä erityisen tuen ryhmätoiminnassa.

3.1 Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret

Tässä opinnäytetyössä erityinen tuki on rajattu samalla tavalla kuin TATU ry:n VAUHTI! -toiminnassa, joka on suunnattu lapsille ja nuorille yli diagnoosirajojen (TATU ry 2023e). Erityistä tukea tarvitsevalla lapsella tai nuorella voi olla esimerkiksi oppimisvaikeuksia, autismikirjo tai ADHD (Liito 2023, 18). Tuen tarpeeseen voi vaikuttaa myös kognitiiviset tai fyysiset haasteet, kuten esimerkiksi liikuntavamma tai puheen tuottamisen vaikeudet. Ryhmätoimin-

nassa erityisen tuen ohjaaminen tarkoittaa esimerkiksi toiminnassa avustamista ja siihen palauttamista, ohjeistamista ja mm. kaverisuhteiden solmimisessa auttamista. (Lyytinen & Partanen 2023, 10–12.)

Sosiaalihuoltolain mukaan lapsi voi kuulua erityisen tuen piiriin useasta eri syystä. Ensimmäinen syy voi tulla lapsen kasvuolosuhteista: lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä, tai lapsi itse vaarantaa käyttäytymisellään terveyttään tai kehitystään. Erityinen tuki voi johtua myös lapsen psyykkisestä vammasta tai sairaudesta. (Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 § 3.)

Opetushuollon näkökulmasta varhaiskasvatuksessa lapsella on oikeus erityiseen tukeen heti, kun tuen tarve on havaittu. Tuen muotojen määrä sekä niiden voimakkuus määrittävät tuen muodon: onko se yleinen tuki, tehostettu tuki vai erityinen tuki. Yleistä tukea saa jokainen lapsi, ja se tarkoittaa arkipäiväisiä tukitoimia, kuten pukeutumista tai kaverisuhteissa auttamista. Tehostettua tukea, kuten tukiopetusta, annetaan silloin kuin yleinen tuki ei riitä. Tämä voi olla lyhytaikaista tai pitkäaikaista riippuen lapsen tarpeesta, eikä se edellytä diagnoosia. Mikäli tehostettu tuki ei riitä tai jos lapsella on vamma, sairaus tai kehityksen viivästyminen, on lapsella oikeus erityiseen tukeen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.) Tällöin erityinen tuki voi tarkoittaa esimerkiksi pidennettyä oppimisvelvollisuutta tai erityisopetusta (Tilastokeskus 2023a).

Vuonna 2022 erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä peruskouluissa on ollut 55 544 oppilasta. Koko oppilasmäärään suhteutettuna erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä oli tuona vuonna 9.7 %. Määrä on noussut reilun kymmenen vuoden aikana paljon, sillä vuonna 2010 erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten määrä oli 46 710 oppilasta, ja heidän määränsä suhteessa muihin koululaisiin oli 8.5 %. (Tilastokeskus 2023b.) Tämä näkyy myös kouluarjessa, sillä lasten neuropsykiatriset oireet ovat tunnistettavasti kasvaneet (Yle 2023).

Erityisen tuen tarpeesta puhuttaessa tulee huomioida, että tuen tarpeen piirissä olevalla lapsella tai nuorella ei ole automaattisesti jotain pysyvää diagnoosia tai vammaa. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tuen taustalla voi olla esimerkiksi tapaturma, mielenterveysongelmat tai käytöshäiriöt. (THL 2022.) Lisäksi tuen tarpeen taustalla voi olla myös vielä diagnosoimaton oireyhtymä tai useampi sairaus tai vamma (THL 2019, 6). Useissa erityisen tuen tarpeen harastus- ja ryhmätoiminnoissa mainitaankin, että heidän toimintansa ylettyvät yli diagnoosirajojen.

3.2 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen ryhmätoiminnassa

Yhteisöllisyys ja osallisuus käsitteinä liitetään nykypäivänä usein yhteen. Osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä on kuluneiden kymmenen vuoden aikana tullut yhteen liitetty kaksikko, jotka on otettu huomioon jokaisella eri tasolla niin kuntapolitiikassa kuin Euroopan Unionissa. (Honkasalo & Laukkanen 2015, 25.)

Yhteisöllisyyttä voidaan lähteä tarkastelemaan näkökulmasta, jossa yksilö osallistuu jonkinlaisen ryhmän toimintaan, jossa hän pääsee toimimaan yhdessä muiden kanssa sekä kokee olevansa osallinen ja luottavaisin mielin mukana toiminnassa (Honkasalo & Laukkanen, 2015, 25). Yhteinen toiminta lisää merkittävästi yhteisöllisyyttä sekä tukee toimintaan osallistuvien taitoja monipuolisesti jo lapsuudesta lähtien. Keskimääräisesti arvioituna jo neljävuotiaat ovat kykeneviä osallistumaan ja oppimaan yhteisöllisestä toiminnasta. (Koivula 2010, 151.)

Yhteisöllinen toiminta edesauttaa lasten sosiaalisten sekä yhteistyötaitojen kehitystä, sekä toiminnan voidaan nähdä tukevan lasten argumentointitaitoja sekä vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen toiminta tukee myös lasten ystävyyssuhteiden muodostumista. (Koivula 2010, 151.) Vaikka tutkimus onkin toteutettu lapsille, tukee yhteisölliseen toimintaan osallistuminen samankaltaisesti myös muita iästä riippumatta. Yhteisöllisyyden toteutumisessa on tärkeää, että kukin yhteisön jäsen voi tuntea olevansa tarpeellinen ja hyväksytty (MLL, 2019).

Osallisuudella on useita eri määritelmiä sekä merkityksiä ja sen voidaan ajatella olevan sekä tunnetta että toimintaa. Osallisuuden lähikäsitteitä ovat osallistuminen, jonka voidaan ajatella olevan esimerkiksi oma-aloitteisesti tapahtuvaa osallistumista toimintaan, sekä osallistaminen, jolloin esimerkiksi joku ulkopuolinen pyytää osallistumaan mukaan toimintaan. (Honkasalo & Laukkanen, 2015, 25.) Osallisuuden kokemiseen vaikuttaa vahvasti sekä yksilön oma kokemus ja alttius sille, kuinka yksilö kykenee tai haluaa osallisuuden kokea. Tämän lisäksi osallisuuteen vaikuttaa suuresti myös se, millä tavoin yhteiskunta tarjoaa osallisuuden kokemuksia. (Honkasalo & Laukkanen, 2015, 25.)

Koska osallisuuden kokemuksen toteutumiseen vaikuttaa sekä yksilön valmius kokea osallisuutta, sekä yhteiskunnan mahdollisuudet tarjota sitä, ei osallisuuden kokemuksen tarjoaminen ole kovin yksiselitteistä. Jotta osallisuuden kokemuksia voitaisiin vahvistaa ja mahdollistaa entistä saavutettavammaksi, tulisi kasvua ja muutoksia tapahtua sekä yksilön, että myös yhteiskunnan tasolla (Nivala & Rynänen, 2013, 30–31).

Osallisuus ja osallisuutta lisäävät tekijät voidaan jaotella kolmeen eri osa-alueeseen: osallisuus omassa elämässä, osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa, sekä osallisuus yhteisestä hyvästä. Omassa elämässä osallisuus tarkoittaa sitä, että ihmisellä on mahdollisuus elää omannäköistä elämää sekä tehdä itsenäisiä päätöksiä. Ihmisellä tulee olla riittävästi tietoa, taitoa ja resursseja, sekä tilaa ja aikaa päätösten tekemiseksi. Jokaisen oikeus on tulla kohdatuksi kunnioittaen ja arvokkaasti. (THL 2023b.) Tätä voidaan kutsua myös yksilön autonomiaksi.

Kokemus vaikuttamismahdollisuuksien puutteesta ja voimattomuudesta ovat hyvin yleisiä. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus kokea vaikuttavansa yhteisiin päätöksiin, sillä tämän kokemuksen myötä tunne omasta osallisuudesta ja osallistumisen mahdollisuuksista kasvaa. (THL 2023c.) Tämän vuoksi demokraattisuus, eli osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa, on erityisen tärkeää.

Osallisuutta yhteisessä hyvässä voidaan kehittää esimerkiksi luomalla yhteistiloja tai yhteisiä tapahtumia, johon osallistumalla ihmisellä on mahdollisuus tuoda esiin omaa osaamistaan, kokea yhteenkuuluvuutta, panostaa yhteiseen hyvään sekä olla mukana vaikuttamassa. Kun yksilö on mukana toteuttamassa yhteistä toimintaa, hänelle avautuu mahdollisuus kokea tekevänsä jotain merkityksellistä, ja tämän myötä saada kiitosta sekä kunnioitusta toimistaan. (THL 2023d.)

Kuvio 1: Osallisuuden kolme eri osa-alueita. Grafiikka: Tukiliitto.fi

Ryhmätoiminnan tarjoaminen lapsille ja nuorille on yksi keino edesauttaa osallisuuden kokemusten vahvistumista yhteiskunnallisella tasolla. On todettu, että osallisuuden kokeminen vaikuttaa selvästi yksilön hyvinvointiin, sekä terveyteen (THL, 2015). Ryhmätoiminnan kautta yksilölle avautuu mahdollisuus kokea kuuluvansa joukkoon sekä hän saattaa huomata olevansa esimerkiksi taitava kuuntelija tai innokas kokki sen sijaan, että hän kokisi olevansa yksinäinen tai syrjäytynyt. Ryhmätoiminnassa mukana olevalla yksilöllä on myös mahdollisuus saada palautetta ja kannustusta vertaiseltaan, mikä saattaa olla toisinaan merkittävämpää kuin ohjaajalta saatu palaute. (Saunders, 2016, 11–12.)

3.3 Ohjaus tuen tarpeen ryhmissä

Ryhmätoiminnassa jokaisella toimintaan osallistuvalla on oma roolinsa toiminnan sujuvuuden kannalta. Ohjatussa ryhmätoiminnassa ohjaajan rooli vaihtelee ryhmän tarpeiden mukaisesti. Jokaisen ryhmän jäsenen panos on tärkeä kokonaisuuden kannalta, mutta ohjaaja on se, joka mahdollistaa pienryhmätoiminnan taian syntymisen (Ståhlberg 2019, luku “Pienryhmän ohjaaja on avainasemassa”). Ohjaajan tehtävänä on toimia lapselle tai nuorelle kannustajana ja tukijana, sekä ryhmätoiminnan joustavuuden mahdollistajana. Ryhmäohjaajan yksi keskeisimmistä tehtävistä on täyttää ryhmätoimintaan osallistuvien kolme perustarvetta, jotka ovat kyvykkyys, omaehtoisuus ja yhteisöllisyys (Liike jatkuu – tieto tukee 2021, 6).

Yksi merkittävimmistä ryhmätoiminnan onnistumisen kriteereistä on toiminnalle soveltuva tilan löytyminen, joka on saavutettava, esteetön ja rauhallinen (Erityisesti Sinulle – opas 2021, 8). Toinen merkittävä asia sujuvan ryhmätoiminnan toteuttamiseksi on riittävän tarkasti ja yksityiskohtaisesti laadittu ohjaussuunnitelma. Suunnitelmassa olisi hyvä olla tieto siitä mitä aiotaan tehdä, sekä arvioitu aikataulu kuinka kauan eri vaiheet, kuten ohjeiden kertominen, siirtymät, itse toiminta sekä palaute, tulevat viemään aikaa. Ohjaussuunnitelma auttaa muun muassa ajankäytön hallinnassa, sekä hyvin laadittu valmis suunnitelma tuo varmuutta ohjaukseen.

Hyvä ryhmäohjaaja osaa laatia huolellisen ohjaussuunnitelman, mutta on myös tarpeen tullen kykenevä tekemään suunnitelmaan nopeasti tarvittavia muutoksia (Ståhlberg, 2019, luku “Taitavan pienryhmäohjaajan ominaisuuksia”). Ohjaussuunnitelman tulee olla tarkka, mutta ajoittain suunnitelmaa täytyy soveltaa. Lasten ja nuorten osallistuminen, sekä sujuva ryhmätoiminta ovat loppupeleissä kaikkein tärkeintä. Hyvä ryhmäohjaaja osaa ottaa osallistujat huomioon

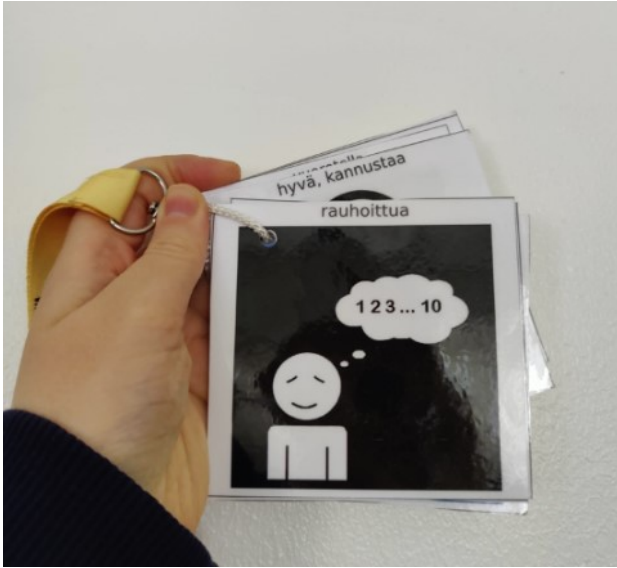
niin, että heille jää toiminnan jälkeen kokemus nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta. (Erityisesti Sinulle – opas, 2021, 17).

Erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria ohjatessa tehtävänannon tulisi olla selkeää ja yksinkertaista. Sanallisten ohjeiden tukena on hyvä käyttää myös erilaisia kuvaohjeistuksia tai viitotomia, jotka auttavat osallistujia keskittymään ohjeidenantoon sekä ne helpottavat ohjeiden ymmärtämistä (Erityisesti Sinulle – opas, 2021, 9). Näiden tarpeiden toteutuminen mahdollistaa ryhmätoiminnan mielekkyyden ja hyödyllisyyden lapsille ja nuorille.

3.4 Menetelmät tuen tarpeen ryhmissä

Ryhmäohjauksen tueksi on kehitetty monipuolisesti erilaisia menetelmiä, joita voidaan hyödyntää muun muassa lasten ja nuorten ryhmätoiminnoissa riippumatta erityisen tuen tarpeesta. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi kuvanauha, tunneasteikko sekä tukiviittomat. Erityisen tuen tarpeen ryhmissä käytettäviä menetelmiä on paljon, jonka vuoksi päädyimme avaamaan ensisijaisesti sellaisia, mitä VAUHTI! -toiminnassa on käytetty ja jotka olemme myös itse todenneet toimiviksi.

Kuvanauha toimii tukena kommunikaatiossa esimerkiksi tilanteissa, joissa ei ole mahdollisuutta ilmaista itseään sanallisesti. Tämän lisäksi kuvilla voidaan havainnollistaa sisältöä, jonka ymmärtäminen puheen tai kirjallisten ohjeiden kautta tuottaa haasteita. (Papunet, 2020.) Kuvanauhaa pidetään mukana ryhmätoiminnan ajan, ja esimerkiksi levottomassa tilanteessa ohjaaja voi suullisten ohjeiden lisäksi näyttää kuvanauhasta “rauhottua” -kuvaa.

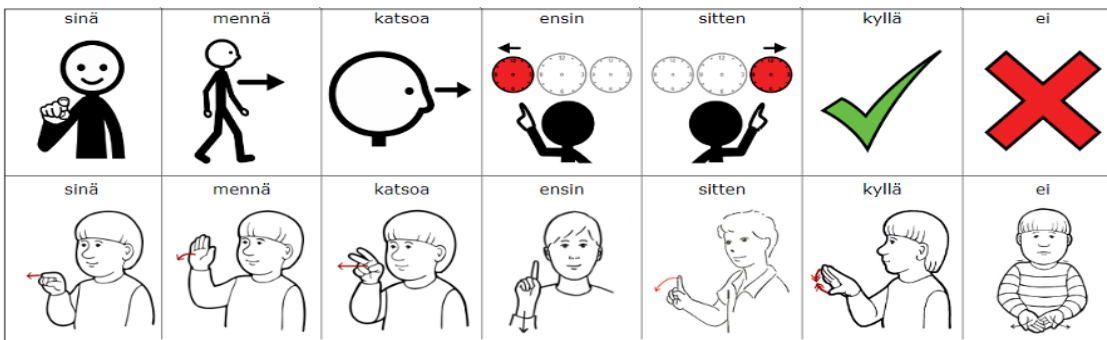
Kuva 3: Kuvanauha. Kuva: Emmi Heikkilä (2023)

Toiminnallinen palautteen antaminen on hyvä keino kerätä palautetta sekä samalla aktivoida osallistujia. Toiminnallisia keinoja palautteen antamiselle ovat esimerkiksi peukaloäänestys, palautepallo sekä tunneasteikko. Peukaloäänestyksessä osallistujat arvioivat toimintaa näyttämällä peukaloa ylös (tykkään) tai alas (en tykkää). Peukaloäänestys toimii hyvin esimerkiksi tilanteissa, joissa osallistujat ovat arkoja palautteen antamisen kanssa. Palautepalloja käytettäessä palaute kerätään valitsemalla eriväristen pallojen seasta pallo, mikä parhaiten kuvastaa osallistujan tunnetilaa. Kaikilla väreillä on eri merkitykset: esimerkiksi keltainen tarkoittaa kiivaa ja ruskea tylsää. (MLL, 2022.) Tunneasteikon avulla voi tunnistaa ja kuvata omaa tunnetilaansa (Papunet, 2021).

Kuva 4: Tunneasteikko. Kuva: Emmi Heikkilä (2023)

Sanallisten ja kuvallisten ohjeiden lisäksi ohjauksessa voidaan hyödyntää myös tukiviittomia. Tukiviittomat auttavat kommunikoinnissa sekä itseilmaisussa esimerkiksi silloin, kun puheentotto on haasteellista. Tukiviittomien käyttö vaatii yläraajojen asennonhallintaa, sekä viittomien ymmärtämistä. (Papunet, 2020.)

Kuva 5: Kuvat ja viittomakuvat. Kuva: Papunetin kuvapankki (2023)

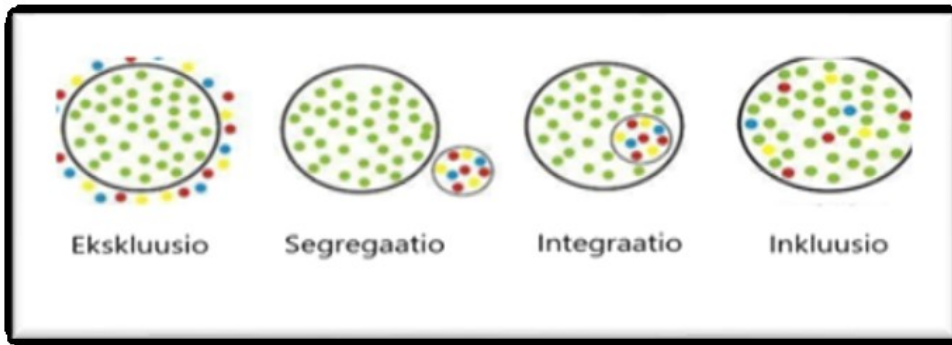
3.5 Inkluisio ja inklusiivinen ryhmätoiminta

Inkluisio eli sulauttaminen tarkoittaa sitä, että jokainen pystyisi toimimaan diagnoosista riippumatta yhdessä, yhteisen tekemisen parissa (Pihlaja 2009, 147). Inklusion tarkoitus on saada erityistukea tarvitseva lapsi tai nuori osaksi yhteisöä niin, että hänen tukitoimensa ovat otettu huomioon. Näin jokainen tukea tarvitseva lapsi tai nuori pystyisi toimimaan omalla tasollaan osana yhteisöä. (Alanko, Remahl & Saari 2004, 17.) Yksi inklusion keskeisistä ajatusmalleista onkin yhdenvertaisuuden saavuttaminen sekä osallisuuden vahvistaminen (Sitra 2023).

Inklusiolla on suuri merkitys lasten ja nuorten ryhmätoiminnassa, ja esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat määritelty inklusiivisten periaatteiden mukaisesti (Opetushallitus 2022). Käytännössä inklusion tarkoitus on siis se, että saataisiin eri toiminnoista, ryhmistä ja harrastuksista kaikille soveltuvia, eikä toimintaan osallistumisen esteenä olisi yksilön erityispiirteet.

Inklusion yhteydessä käytetään myös usein termejä ekskluisio, segregatio sekä integraatio. Nämä termit kuvastavat eri yhteisöjen muodostumista. Inkluisio tarkoittaa yhteen sulautumista eli sitä, että kaikki ovat osana ydinyhteisöä (Paralympia 2023). Ekskluisio on sen vastakohta, syrjintä, jossa osa jäsenistä jää täysin ydinyhteisön ulkopuolelle (ESOK 2023). Segregatio tarkoittaa jonkin ihmisryhmän eriyttämistä muusta, jolloin yhteisö jakautuu kahtia (Britannica 2023). Integraatio tarkoittaa kahden erillisen yhdistämistä, jolloin kaksi yhteisöä toimii yhdessä rinnakkain (Markkanen, Puro 2011, 6).

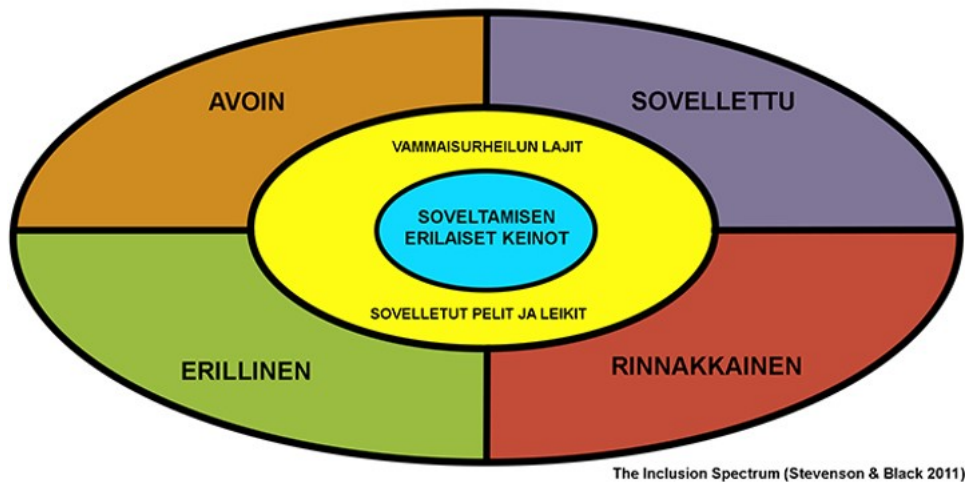
Inkluisio ja integraatio ovat lähellä toisiaan, mutta esimerkiksi harrastustoiminnassa inkluisio tarkoittaa kaikille yhteistä harrastusmahdollisuutta niin, että kaikki pystyvät tekemään yhdenvertaisesti samoja asioita. Integraatio taas tarkoittaa esimerkiksi ryhmätoiminnassa sitä, että erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret toimivat muiden kanssa samassa ryhmässä, mutta tekevät muusta ryhmästä erillään omaa toimintaansa. (Kotiseutuliitto 2023.)

Kuvio 2: Eksklusion, segregaation, integraation ja inklusion ero. Kuvio: Faye Brownlie (2016)

Inklusiivinen ryhmätoiminta ja sen toteutumisen muodot voivat vaihdella ryhmästä ja sen jäsenten tarpeesta riippuen. Iso-Britannian soveltavan liikunnan asiantuntija Ken Black kehitti tämän teeman ympärille inklusiopiirakan, jonka avulla voitaisiin käsittää inklusion eri toteutumismuotoja ryhmätoiminnassa. Inklusiopiirakan tarkoitus on tuoda vammaisuuden sosiaalinen malli liikuntaan, ja sitä voidaan käyttää apuna kaikenlaisen ryhmätoiminnan suunnittelussa. Inklusiopiirakan keskellä on soveltavan liikkumisen toimintamalli STEP, joka on lyhenne sanoista: Sopiva tila (spice), tehtävä (task), erilaiset välineet (equipment) ja pelaajat ja leikkijät (people). Nämä ovat soveltamisen portaat, joita muuttamalla ja vaihtelemalla toiminnasta on mahdollista saada entistä osallistavampaa. Joissain inklusiopiirakan versiossa STEP on ilmaistu sanoilla “soveltamisen erilaiset keinot”. (Asunta, Saari n.d.)

Seuraava ympyrä tarkoittaa vammaisurheilua sekä sovellettavaa liikuntaa. Tämän tarkoitus on korostaa vammaisurheilun lajeja, kuten bocciaa tai maalipalloa, osana laadukasta liikuntaa. (Asunta, Saari n.d.) Inklusiopiirakan uloin kerros koostuu toiminnan erilaisista sovellettavuusvaihtoehtoista, ja käsittelemme sitä seuraavassa kappaleessa tarkemmin.

Kuva 6: Inklusiopiirakka apuna ryhmätoiminnan suunnittelussa. Kuva: Stevinson & Black (2011)

3.6 Ryhmätoiminnan soveltaminen

Ryhmätoiminnassa sovellettavuuden tarkoituksena on saada kaikki osallistujat mukaan mahdollistaen heille osallisuuden kokemuksen. Tämän vuoksi toimintaa kannattaa tarpeen vaatiessa soveltaa rohkeasti, mutta kuitenkin niin, että toiminnan turvallisuus on huomioitu. (Lyytinen & Partanen 2023, 13.)

Ken Blackin luoman inklusiopiirakan uloin kerros kuvastaa yhteisen ryhmätoiminnan erilaisia toteutumismuotoja, kun toimintaa sovelletaan jokaiselle sopivaksi. Nämä eri toteutumismuodot mahdollistavat kaikkien osallistumisen, tasa-arvon toteutumisen sekä onnistumisen kokemusten mahdollistamisen. Osiot ovat: avoin toiminta, soveltava toiminta, rinnakkainen toiminta ja erillinen toiminta. (Alanko, Remahl, Saari 2004a, 6.)

Avoin toiminta

Avoin toiminta tarkoittaa kaikille mahdollista toimintaa, jossa jokainen osallistuja voi kokea itsensä osalliseksi toimintaa. Tässä toimintamallissa jokainen pystyy suoriutumaan omalla osaamistasollaan, eikä kukaan joudu suljetuksi pois toiminnasta. Avoin toiminta vaatii ohjaajalta ennakkointia, sillä hänen tulee tietää esimerkiksi ryhmän jäsenten mahdolliset lääketarpeet,

apuvälineet sekä erityisen tuen tarpeet, ja osata toimia näiden asioiden mukaisesti. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää kaikille toimiviin kommunikaatiomenetelmiin sekä sosiaaliseen saavutettavuuteen. Käytännössä avoin toiminta voi tarkoittaa ryhmätoiminnassa esimerkiksi yhteistä alku- ja loppupiiriä, eli sen ei aina tarvitse tarkoittaa kokonaista ryhmäkertaa. (Alanko, Remahl, Saari 2004b, 7–9.) Avoin toiminta tarkoittaa tässä kontekstissa myös inklusiivista ryhmätoimintaa.

Soveltava toiminta

Sovellettavassa toiminnassa tavoitteet ovat yhteisiä, mutta toteutusmuoto on mietitty niin, että jokaisen on mahdollista osallistua. Toimintaa tulee soveltaa osallistuvien jäsenten tarpeiden mukaan ja sovellus voi koskea joko ryhmää, osaa ryhmästä tai yksilöä. Soveltamisen eri keinoilla pystyy helposti muokkaamaan toiminnasta kaikille sopivaa. Välineiden avulla toimintaa pystyy usein helposti soveltamaan kaikille sopiviksi: esimerkiksi vierityskourusta on hyötyä, jos osallistuja ei pysty tarttumaan palloon, kulkuspallo on avuksi näkövammaisille ja lyhytvarainen maila voi helpottaa palloon osumista. Lisäksi esimerkiksi jalkapallossa pallon vaihtaminen suurempaan ja kevyempään, helpottaa reagoimisaikaa ja havainnointia. (Alanko, Remahl, Saari 2004c. 7–11.)

Tilalla on myös iso vaikutus toiminnan haastavuuteen: esimerkiksi polttopallossa tilan pienentäminen helpottaa osallistujiin osumista. Pelien ja leikkien sääntöjä on helppo muokata kaikille sopiviksi, esimerkiksi sopimalla, että jalkapallossa pyörätuolilla kulkeva henkilö saa kuljettaa palloa kädessä. Nopeuden säätämällä voidaan varmistaa, että jokainen pysyy toiminnassa mukana. (Alanko, Remahl, Saari 2004c, 7–11.)

Rinnakkainen toiminta

Rinnakkaisessa toiminnassa kaikki ryhmän jäsenet ovat samassa tilassa, mutta toiminta on suhteutettu niin, että jokaisen tekeminen on mahdollista suhteessa omaan tasoon tai rajoitteisiin. Käytännössä rinnakkainen toiminta voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että lapsi voi valita itselleen sopivimman vaihtoehdon. Esimerkiksi toiminnallisella temppuradalla voi olla eri tasoisia haasteita, ja esimerkiksi hyppyrastin kohdalla oma vaihtoehto pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Jalkapallossa tai muussa vastaavassa toiminnassa voidaan pitää kolmea eri rastia, joissa

ensimmäinen ryhmä harjoittelee pallon syöttöä piirissä, toinen ryhmä liikkuu palloa syötellen, ja kolmas ryhmä yrittää tehdä maaleja yhden ollessa maalivahtina. (Alanko, Remahl, Saari 2004d, 12–13.)

Erillinen toiminta

Erillinen toiminta tarkoittaa erillisiä ryhmiä avun tarpeen sekä apua tarvitsemattomien välillä, jolloin molemmissa ryhmissä on kuitenkin samat toimintaperiaatteet ja tavoitteet. Erillinen toiminta voi olla yksin, erikseen tai vertaisryhmissä järjestettyä toimintaa. Tällainen toiminta voi usein tarjota rauhallisemman ja turvallisemman oppimisympäristön, jolloin myös pystytään keskittymään paremmin yksilön henkilökohtaisiin tarpeisiin. Erityistä tukea tarvitseva lapsi tai nuori voi esimerkiksi aloittaa uuden harrastuksen erillisen toiminnan avulla, jonka jälkeen siirtyä avoimeen toimintaan. Erilliseen toimintaan kuuluu myös vammaisurheilu, jossa kilpaillaan toisten vastaavan toimintakyvyn omaavien kanssa kilpailutoiminnassa. (Alanko, Remahl, Saari 2004e, 16.) Esimerkiksi VAUHTI! - toiminnan järjestämät harrastusryhmät ovat erillistä toimintaa.

3.7 Saavutettavuus ja esteettömyys

Saavutettavuuden tarkoitus on saada aineettomasta ympäristöstä, eli tiedosta, palveluista, verkkosivuista, asenteista ym. jokaiselle mahdollisimman soveltuva ja saatavilla oleva niin, että jokainen pystyisi toimimaan itsenäisesti. Saavutettavuus on käsitteenä laaja, jonka vuoksi sen alle muodostuu useita eri kokonaisuuksia eri näkökulmista. (Invalidiliitto 2023.) Tarkastelemme saavutettavuutta viestinnän, sosiaalisuuden, aistien ja ymmärtämisen näkökulmista. (Kulttuuria kaikille 2023a.)

Viestinnän saavutettavuus

Saavutettavasta viestinnästä hyötyy kaikki, mutta erityisesti siitä on hyötyä mm. kehitys-, liikunta- ja aistivammaisille henkilöille. Saavutettavuus tarkoittaa viestinnässä selkeää, helppokäyttöistä ja helposti saatavilla olevaa informaatiota. Sen edellytyksenä on tiedon selkeys ja se, että nettisivuja pystyy katsomaan erilaisten apuvälineiden, kuten ruudunlukuohjelmien, avulla.

Lisäksi tietoa tulee pystyä vastaanottamaan myös eri aisteilla, kuten kuulolla. Esimerkiksi erilaiset symbolit, kuten esteettömän wc:n ja hissien symboli, ovat osa viestinnän saavutettavuutta. Saavutettavuus näkyy viestinnässä konkreettisesti visuaalisena yksinkertaisuutena. Tällä tarkoitetaan sitä, että tekstin muotoilussa on otettu huomioon fontti, riviväli, kirjainkoko, kontrasti ja esimerkiksi erilaiset värisokeudet. (Kulttuuria kaikille tuki ry 2013b, 1–6.)

Sosiaalinen saavutettavuus

Sosiaalinen saavutettavuus liittyy ihmisten asenteisiin ja syrjimättömyyteen. Tämä kytkeytyy vahvasti yhdenvertaisuuteen: jokaisella on oikeus osallistua ja toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla. Sosiaalinen saavutettavuus näkyy ihmisen arjessa päivittäin, niin asiakaspalvelutilanteissa kuin muissakin sosiaalisissa tilanteissa. (Invalidiliitto 2023.) Esimerkiksi ryhmätoimintaa järjestettäessä sosiaalista saavutettavuutta voi edistää korostamalla jokaisen olevan toimintaan tervetulleita, ja luomalla jokaiselle ryhmän jäsenelle merkityksellisen olon (Kulttuuria kaikille 2023b).

Aistillinen saavutettavuus

Aistillinen saavutettavuus tarkoittaa mahdollisuutta käyttää eri aisteja erilaisissa tilanteissa. Tämä tarkoittaa aistien lisäksi myös mahdollisuutta käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten induktiosilmukkaa, tulkkauspalveluja, kuvailutulkkausta, kirjoitustulkkausta tai viittomakielen tulkkausta. Näiden lisäksi apuvälineinä voi olla tilanteesta riippuen suurennuslasi tai taskulamppu. (Kulttuuria kaikille 2023c.) Esimerkiksi ryhmätoiminnassa aistillinen saavutettavuus voi tarkoittaa mahdollisuutta tarvittaessa kuunnella tai lukea ohjeistukset.

Ymmärtämisen saavutettavuus

Saavutettavuus ymmärtämisen näkökulmasta tarkoittaa huolehtimista siitä, että ihmisille annettu informaatio on riittävän selkeää ja hyvin taustoitettua niin, että siitä on mahdollista saada tarpeeksi kattava kokonaiskuva. Ymmärtämisen tueksi on hyvä mahdollistaa erilaiset oppimisen keinot, kuten mahdollisuuden kuunnella, lukea, tehdä tai saada tieto viittomakielen kautta.

Tärkeässä roolissa on myös erilaiset menetelmät kommunikaation tueksi: esimerkiksi tukiviitot, kuvat sekä blisskieli. (Kulttuuria kaikille 2023a.)

Kuvio 3: Erilaisia esteettömyyden symboleita. Grafiikka: Helsinki 2023

Siinä missä saavutettavuus kattaa aineettoman ympäristön, esteettömyys tarkoittaa fyysisen ympäristön huomioimista niin, että jokainen pystyy kulkemaan ja toimimaan tilassa ilman ongelmia. Suomen rakennuslainsäädäntöön päivitettiin vuonna 2012 vaatimus esteettömälle rakentamiselle: “Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta.” (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132§117.)

Konkreettisesti esteettömyys tarkoittaa esimerkiksi riittävän tilavaa vessaa, kynnyksettömyyttä, liuskoja portaissa ja mahdollisuutta hissin käyttämiseen. Esteettömyys tarkoittaa myös puhdasta ja pölytöntä ilmaa, yleistä siisteyttä ja ilmaston sujuvuutta, sekä selkeitä värikontrasteja, selkokieltä ja kuva- tai värisymboleita helpottamaan ymmärtämistä. (Alanko, Remahl, Saari 2004d, 4.)

Konkreettisesti esteettömyyttä edistetään esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston laatiman esteettömyysdirektiivin kautta. Tämä direktiivi vaatii tiettyjen palveluiden ja tuotteiden, esimerkiksi elektroniikan ja viestintäpalveluiden, muuttamisen esteettömiksi viranomaisten ja

yksityisen sektorin toimesta. Tämän kautta näiden saatavuus paranee ja sitä kautta myös vammaisten henkilöiden itsenäisyys paranee, sekä yhteiskunnasta tulee kokonaisuudessaan osallistavampi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.)

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoiminnassa saavutettavuus ja esteettömyys tulee huomioida erityisen hyvin. Esteettömyyden näkökulmasta kannattaa huomioida varsinkin tila: sen sijainti, kulkuyhteydet, helppokäyttöisyys ja selkeys. Tilan lattia- ja pintamateriaalien tulisi olla yhteneviä, ja värimaailman harmoninen, jotta tilan hahmottaminen kävisi helpommin. Lisäksi äänieritys, huonekalujen äänet (esim. tuolin jalasten narina siirtäessä) sekä tilan muokattavuus on hyvä ottaa huomioon. Saavutettavuus kannattaa huomioida aineettomilla asioilla, kuten luomalla ilmapiiristä kaikille avoimen ja turvallisen. Kommunikoinnin avuksi on hyvä ottaa esimerkiksi tukiviittomat, kuvat ja selkeän artikulaation. Saavutettavuuteen kuuluu myös esimerkiksi tiedottamiseen liittyvät seikat, sekä palautteen monipuolinen kerääminen, jotta jokaisen ääni tulee varmasti kuuluviin. (Lastu – projekti 2018, 6–10.)

4 MENETELMÄT

Laadullinen eli kvalitatiivinen menetelmä tarkoittaa tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntausta, jossa pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullisten menetelmien avulla saa tutkittua mm. tutkittavan kohteen esiintymisympäristöä, taustaa, kohdetta ja merkitystä. (Koppa 2023.)

Käytimme opinnäytetyötä varten laadullisia menetelmiä: alkukartoitusta, haastatteluja sekä käytettävyydestaamista. Näiden menetelmien avulla saimme näkökulmia erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tilanteesta tällä hetkellä, kokemuksista ja tarpeesta ryhmätoiminnalle sekä heidän asemastaan yhteiskunnassa. Lisäksi näiden menetelmien avulla hahmotimme myös opinnäytetyömme tarvetta.

4.1 Alkukartoitus

Päätimme luoda opinnäytetyön suunnittelun tueksi alkukartoituksen, jota kautta pystyimme kartoittamaan tietoa opinnäytetyön tarpeellisuudesta sekä mahdollisesta kehyksestä, jonka ympärille opinnäytetyö muodostuisi. Alkukartoitus nähtiin hyödyllisenä, jotta opinnäytetyö sekä sen tuotos palvelisivat parhaiten tarkoitustaan.

Kyselylomake on aineistonhankintamenetelmä, jossa tietyin kriteerein valitulta ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin (Koppa 2016). Kyselylomaketta pystyy käyttämään monipuolisesti niin yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta katukyselyihin (Vehkalahti 2014, 11). Tässä opinnäytetyössä kyselylomake on toiminut useamman ihmisen tiedonkeruun menetelmänä, tarkoituksena saada tietää tietyn ihmisryhmän kokemuksia.

Toteutimme kyselyn Google Forms – kyselylomakkeen avulla, sillä koimme sen kaikista yksinkertaisimmaksi ja helpoimmaksi keinoksi luoda kysely. Sähköisen kyselylomakkeen hyvinä puolina on mm. se, että niitä ei tarvitse erikseen tallentaa ja prosessi ei ole yhtä työläs ja virhealtis kuin paperisen kyselylomakkeen käsittely (Vehkalahti 2014, 48). Kysely oli täysin anonyymi. Pyrimme tekemään kyselystä mahdollisimman yksinkertaisen, selkeän ja lyhyen, jotta siihen voisi vastata matalalla kynnyksellä. Lähetimme kyselylomakkeen n. 300 vastaanottajalle, jotka oivat jollain tapaa järjestämässä ryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille

ja nuorille. Näitä olivat mm. seurojen ja yhdistysten toimijat, seurakunnan henkilökunta, erityisopettajat, liikunnanopettajat sekä muut harrastustoiminnan järjestäjät. Opinnäytetyön alkuvaiheessa tuotos nähtiin mahdollisena pelioppaana, mutta prosessin edetessä opas vaihtui kortteihin.

Kyselylomake lähti eteenpäin kesän 2023 lopussa, jonka jälkeen lähetimme muistutusviestin ja avasimme kyselyn vielä muutamaksi viikoksi noin kuukausi ensimmäisen viestin jälkeen. Tämän teimme vähäisten vastausten vuoksi, ja toivoimme kyselyn jatkamisen kerryttävän vielä lisää vastauksia. Kysely keräsi lopulta 25 vastausta. Koimme vastausten olevan riittävä antamaan opinnäytetyömme tuotokselle oikeaa suuntaa. Tuloksia analysoidessa määrä tulee kuitenkin huomioida tulosten luotettavuudessa.

4.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Haastattelut valikoituivat pääasiallisiksi tiedonkeruumenetelmiksi koska koimme, että niiden kautta meille avautuu parhaiten mahdollisuus päästä kuulemaan omakohtaisia kokemuksia, sekä mielipiteitä erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten parissa työskenteleviltä ammattilaisilta. Parhaimmillaan haastattelija pääsee välillisesti kiinni haastateltavien ajatuksiin, mieltymyksiin, mielihaluihin, odotuksiin ja kokemuksiin (Puusa 2020, luku “Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet”). Haastatteluiden tavoitteena oli selvittää erityisen tuen tarpeen lasten ja nuorten ryhmätoiminnan tilanne syksyllä 2023, sekä saada lisää tietoa erillisen ja inklusiivisen ryhmätoiminnan hyödyistä ja eroista käytännössä. Lisäksi halusimme saada tietoa kuvaohjeistusten ja saavutettavuuden merkityksestä ryhmätoiminnassa.

Strukturoitu sekä puolistrukturoitu haastattelu ovat molemmat hyvin samankaltaisia laadullisia tutkimusmenetelmiä. Kummankin menetelmän kohdalla tutkija laatii haastatteluja varten kysymykset teoriapohjaa apuna käyttäen. Molemmissa haastattelutavoissa kysymykset esitetään haastateltavalle tietyssä järjestyksessä, mutta toisin kuin puolistrukturoidussa haastattelussa, strukturoidussa haastattelussa haastateltavalle on annettu myös valmiit vastausvaihtoehdot (Puusa 2020, luku “Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet”). Päädyimme haastatteluiden kohdalla puolistrukturoituun haastattelumenetelmään, sillä koimme ehdottoman tärkeäksi päästä kuulemaan haastateltavilta heidän omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. Tätä kautta

heillä oli myös mahdollisuus tuoda sellaisia asioita esille, mitä me emme olisi osanneet ottaa huomioon kysymyksissä.

Opinnäytetyötämme varten päädyimme toteuttamaan yksilohaastattelut kolmen henkilön kanssa, joista yksi oli erityisen tuen tarpeen ryhmänohjaaja, toinen kaupungin soveltavasta liikunnasta vastaava liikunnanohjaaja ja kolmas erään kaupungin kasvatusjohtaja. Haastatteluiden tavoitteena oli saavuttaa mahdollisimman todenmukainen ja selkeä kuva siitä, millaisena haastatteluihin valikoidut henkilöt kokivat erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten, sekä heidän ryhmätoimintojen tilanteen vuonna 2023, sekä mitä ajatuksia heillä oli toiminnan tulevaisuuden suhteen.

Haastattelut toteutettiin luottamuksellisesti. Opinnäytetyössämme kerromme haastateltavista henkilöistä ainoastaan heidän työtaustansa, muutoin säilytämme haastateltavien henkilöllisyydet täysin anonymoina. Kerätty materiaali säilytettiin luottamuksellisesti ja hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Toteutimme haastattelut yksitellen ja etäyhteyden kautta, sillä koimme sen olevan helpoin ja selkein tapa saada haastattelut tallennettua jatkokäsittelyä varten. Kaikille haastateltaville lähetettiin ensin haastattelupyyntö, jossa kerroimme muun muassa lyhyesti haastattelusta. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin lähes samat kysymykset. Kysymysten määrä kuitenkin vaihteli kunkin haastateltavan kohdalla, sillä osa kysymyksistä oli suunnattu tietyille haastateltaville. Ensimmäiset kaksi haastattelua toteutettiin Teams - yhteyttä apuna käyttäen ja olimme molemmat mukana haastatteluissa.

Haastateltava 1. on toiminut ohjaajana erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten harrastusryhmissä. Hän valikoitui haastateltavaksemme, koska koimme, että häneltä saisimme ajankohdasta tietoa ryhmätoimintojen tilanteesta. Lisäksi haastateltava on itse käyttänyt pyörätuolia apuvälineenä lapsesta saakka. Haastattelun aikana haastateltava toi ilmi, että oman liikuntarajotteiden myötä hänellä oli ohjauskokemuksen lisäksi kokemusta erityisen tuen ryhmätoiminnasta myös osallistujan näkökulmasta.

Haastateltava 2. on erityisen tuen ryhmätoiminnoista vastaava liikunnanohjaaja. Halusimme haastatella häntä, koska koimme hänellä olevan näkemystä ja kokemusta ryhmätoiminnan ohjaamisesta. Lisäksi työnsä puolesta hänellä oli tietoa ryhmätoiminnan tarjonnan tilanteesta vuonna 2023. Haastateltava 3. toimi haastattelun aikaan erään kaupungin kasvatusjohtajana. Halusimme haastatella häntä siksi, koska häneltä löytyi erityisesti tietoa tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten yleisestä tilanteesta yhteiskunnassa. Sovimme alun perin haastattelun Teams

– haastatteluna, mutta hänen kohdallaan sopivimmaksi vaihtoehdoksi valikoitui lopulta sähköpostihaastattelu.

4.3 VAUHTI! - kortit lasten ryhmätoiminnassa

Käytettävyydestaaminen tarkoittaa tuotteen testaamista ennen sen lopullista valmistumista, ja sen tarkoitus on löytää mahdolliset käyttöön liittyvät ongelmat. Käytännössä käytettävyydestaamisen tarkoituksena on tuoda tuotteen käyttäjät mukaan kehitysprosessiin ja saada heiltä arvokasta palautetta liittyen tuotteeseen ja sen kehittämiskohtiin. Käytettävyydetsprosessi etenee pääpiirteittäin näin: 1. Käytettävyydestavoitteiden määrittäminen, 2. Testihenkilöiden valitseminen, 3. Testitehtävien laatiminen, 4. Testien suorittaminen, 5. Testitulosten analysointi ja raportointi, 6. Muutosten tekeminen tuotteeseen ja 7. Varmistava uudelleentestaus (Avania 2023).

Päätimme testata VAUHTI! - kortteja konkreettisesti lasten ryhmätoiminnassa, jotta varmistuisimme niiden käytettävyydestä. VAUHTI! - toiminnan koordinaattori sekä opinnäytetyöstä vastaava lehtori olivat myös samoilla linjoilla testaamisen puolesta, jonka vuoksi pidimme testaamista perusteltuna. Päätavoitteemme VAUHTI! - korttien testaamisessa oli varmistaa, että ne olisivat helppokäyttöiset, selkeät ja toimintaa palvelevat. Lisäksi halusimme tutkia, oliko korttien ulkoasu kunnossa. Valitsimme testihenkilöiksi VAUHTI! - toiminnan järjestämän VauhtiSankarit – ryhmän, johon osallistui 7–12 – vuotiaita lapsia. Testaamisemme toimi ryhmätoiminnan yhtenä osiona, ja varasimme sille aikaa 20 minuuttia. Koska aika oli rajallinen, päätimme ottaa testaamiseen mukaan kaksi korttia, joista lapset saivat valita mieluisan leikin. Leikin toteutumisen jälkeen kysyimme lapsilta ja ohjaajilta palautetta korteista ja niiden toteutuksesta.

5 TULOKSET JA TUOTOKSET

5.1 Alkukartoituksen tulokset

Analysoimme alkukartoituksen kyselylomakkeeseen tulleet vastaukset Miro-työkalun avulla. Kyselyn avulla saimme tietää vastaajien odotuksia VAUHTI! - kortteihin ja niiden sisältöön. Kyselyyn tuli 25 vastausta. Vastausten perusteella kortteihin toivottiin mahdollisimman selkeitä ohjeistuksia ja monipuolisia pelejä & leikkejä, joita voisi helposti soveltaa erilaisten ja erikäisten lasten parissa. Peli- ja leikkitoiveissa nousi esiin varsinkin tutustumispelit sekä kaikenlaiset liikunnalliset leikit. Korttien sisällöksi toivottiin myös kehollisia ja laulullisia leikkejä, sekä esimerkiksi erilaisia palapelejä, hippoja ja rauhoittumisleikkejä.

“Selkeästi jaoteltu/löydettävissä peliä eri ikäkausille ja tarkoitukseen esim. ryhmäytyminen, liikunta, yhteiset ongelmanratkaisutehtävät ym. Ja toki tuoreus, uusia ja vanhoista "uusattuja" versioita.” Vastaja 1

Kysyimme myös, mistä vastaajat itse löytävät pelejä ja leikkejä erityisen tuen ryhmiin. Vastaajat kertoivat löytävänsä pelejä ja leikkejä esimerkiksi erilaisilta verkkosivuilta sekä kollegoilta. Monet myös keksivät pelejä ja leikkejä itse, sekä muokkasivat jo valmiita versioita uusiksi.

“Miettimällä miten peliä voi muokata jokaiselle sopivaksi, kun tiedossa on jokin rajoite. Silloin mietin mikä osa pelistä tuottaa hankaluuksia ja voisiko sen korvata/muuttaa jotenkin.” Vastaja 2

Kyselyn perusteella saimme tietää VAUHTI! - kortteihin liittyviä tärkeimpiä ominaisuuksia. Suurin osa vastaajista toivoi tuotoksen sähköisenä, jonka vuoksi teimme korteista nettiversiot paperiversion lisäksi. Päädyimme suunnittelemaan kortit kuitenkin ensisijaisesti paperisena versiona, sillä koimme sen muodon palvelevan parhaiten korttien tarkoitusta osana yhteisöllistä ja osallistavaa kanssakäymistä. Suurin osa vastaajista toivoi, että kortit olisivat suunniteltu lasten ja nuorten kanssa yhdessä käytettäväksi, joten suunnittelimme kortit siitä näkökulmasta katsottuna. Vastausten perusteella lisäsimme myöskin kuvaohjeistukset VAUHTI! - kortteihin, sillä lähes kaikki vastaajat kokivat kuvaohjeistukset tarpeellisina.

5.2 Haastatteluiden tulokset

Käytimme haastatteluiden analyysiin Miro – taulua. Listasimme ensin haastateltavien vastaukset kunkin kysymyksen kohdalle, jonka jälkeen jaottelimme kysymykset teemoittain. Tarkas- telimme tuloksia yhteensä viiden suuremman teeman ääreltä, jotka valikoituivat haastatteluky- symysten pohjalta. Nämä keinot valikoituivat haastatteluiden analyysiksi, koska koimme ne kaikista luontevimpana vaihtoehtona opinnäytetyöllemme.

Ryhmätoiminnan merkitys lapsille ja nuorille

Kysyimme haastateltavilta ryhmätoiminnan merkityksestä erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Kaikki haastateltavat kokivat ryhmätoiminnan merkityksen lapsille ja nuorille val- tavan suurina.

“Vaikka se meistä tuntuu, että no, eihän me nyt tehty muuta kuin paistettiin pipareita ja keitettiin kahvit. Mutta se voi olla niille oikeasti se viikon suurin juttu.” (Haastateltava 1)

Haastateltava 1:n mukaan varsinkin tuen tarpeet huomioivat harrastusryhmät ovat erityistukea tarvitseville lapsille ja nuorille tärkeitä. Hän pohti, että vaikka tietynlainen ryhmätoiminnan lokerointi on saanut osakseen myös kritiikkiä, lapset ja nuoret kuitenkin pitävät siitä, että heidän ei tarvitse pinnistellä omaa tuen tarvettaan pois. He saavat olla toiminnassaan omana itsenään ilman pelkoa siitä, että muut eivät ymmärtäisi. Haastateltava 3 oli samoilla linjoilla siinä, että ryhmätoiminnassa jokainen lapsi ja nuori pääsee hyvin nähdyksi ja kuulluksi omien tarpeidensa kanssa. Erityisen tuen ryhmissä heidät pystytään ottamaan myöskin paremmin huomioon.

Haastateltava 2 nosti esille useamman eri näkökulman, mistä voi tarkastella ryhmätoiminnan merkitystä lapsille ja nuorille. Ensimmäisenä hän pohti sitä, kuinka ryhmätilanne mahdollistaa lapselle ja nuorelle tilanteen harjoitella omia sosiaalisia taitojaan ja harjaannuttaa niitä. Par- haimmillaan lapsi tai nuori voi löytää ryhmätoiminnan kautta itselleen uusia ystäviä, ja varsin- kin erityisen tuen lapsilla ja nuorilla tämä on suuri asia. Toisesta näkökulmasta katsottuna ryh- mätoiminta kehittää lasten ja nuorten pettymyksensietokykyä sekä kykyä kestää muuttuvia ti- lanteita, jotka voivat olla erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille haastavia. Kolmantena näkökulmana on lasten ja nuorten omien vahvuuksien havainnointi ja yksilöiden erilaisuuden

ymmärtäminen. Kokonaisuudessaan ryhmätoiminta harjoittaa yhteisten sääntöjen noudattamista ja yhteisen päämäärän eteen työskentelyä.

Inklusiivisen ja erillisen ryhmätoiminnan erot

Inklusiivinen ryhmätoiminta kehitti pohdintaa jokaisen haastateltavan kohdalla. Jokainen haastateltava nosti esiin sen, että inklusiivisen ryhmätoiminnan onnistumiseksi vaaditaan ammattitaitoisia ohjaajia, jotka osaavat ottaa huomioon erityistarpeet, ennakkoinnin ja toiminnan soveltamisen kaikille sopivaksi. Haastateltavat kokivat, että niin inklusiiviselle kuin erillisellekin ryhmätoiminnalle löytyy oma tarpeensa ja ryhmätoiminnan merkitys osallistujille on suuri. Haastateltava 2 kertoi, kuinka koki inklusiivisen ryhmätoiminnan olevan tasa-arvon kannalta tärkein oikeus ja se, mihin toiminnassa tulisi pyrkiä. Toisaalta erillinen ryhmä on kuitenkin mainio paikka aloittaa ryhmätoiminnassa toimiminen, mikäli inklusiivinen ryhmätoiminta tuntuu liian suurelta askeleelta.

Haastateltavat 2 ja 3 nostivat esiin sen, kuinka ryhmätilanteiden olosuhteiden tarkoitus on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Kumpikin pohti, kuinka ryhmätoimintaa järjestettäessä tulee huomioida paljon eri asioita: esimerkiksi ryhmäkoko, ohjaajamitoitus, sovellettavuus sekä kommunikaatio- ja aistikanavien käyttö toiminnassa.

Saavutettavuus, sovellettavuus ja kuvaohjeistukset

Kaikki kolme haastateltavaa olivat samoilla linjoilla siitä, että saavutettavuus ja sovellettavuus ovat tärkeitä teemoja niin erityisen tuen ryhmissä, koulumaailmassa, kuin ylipäätään kaikkien ihmisten jokapäiväisessä arjessa. Haastateltava 1:n mukaan ihmiset eivät välttämättä kiinnitä saavutettavuuteen suurta huomiota niin kauan kun se on toteutunut, mutta esimerkiksi oppaiden puuttuessa saavutettavuus nousee esiin.

Haastateltava 2 pohti saavutettavuuden ja sovellettavuuden olevan ehdottomasti hyvä asia lasten ja nuorten elämässä. Viime vuosina lasten ja nuorten liikkumisen vähäisyys on noussut esiin, ja haastateltava 2 kokee saavutettavuuden ja sovellettavuuden olevan yksi keino edistää liikunnan lisäämistä. Hänen mukaansa harrastustoiminnan saavutettavuus ja sovellettavuus vähentävät lasten ja nuorten kilpailullisuutta, ja mahdollistaa osallistujien kaveritaitojen sekä ryhmässä toimimisen taitojen kehittymisen. Haastateltava 3 nosti esiin myös sen, kuinka kokee

saavutettavuuden toteutumisen tärkeyden myös ilmapiirin ja asenteiden kautta, jotka myös kuuluvat osaksi saavutettavuutta.

Kysyimme haastateltavilta 1 ja 2 kuvaohjeistusten merkityksestä lapsille ja nuorille. Kumpikin haastateltavista näki kuvallisten ohjeiden helpottavan ymmärtämistä, ja niiden olevan ehdottomasti hyödyllinen vuorovaikutuksen keino nuorten ja etenkin lasten parissa. Haastateltavan 2 mukaan tietoisuus yksilöiden oppimisen keinoista kasvaa jatkuvasti, jonka myötä kuvaohjeistuksetkin yleistyvät entisestään. Hän myös lisää sen olevan jokaisen etu, että esimerkiksi ohjeet ja säännöt ymmärretään mahdollisimman hyvin ennen toiminnan aloittamista.

Ryhmätoiminnan tilanne nyt

Haastateltavat pohtivat ryhmätoiminnan tilannetta syksyllä 2023. Haastateltavan 1 mukaan ryhmätoimintaa oli syksyllä 2023 niin paljon mitä järjestökenttä ehti ajan ja resurssien puitteissa järjestämään. Lisäksi ryhmänohjaajan näkökulmasta hän arveli, että toimintaa järjestettiin tarpeeksi. Haastateltavan 2 näkökulmasta toimintaa voisi olla vielä enemmän. Sitä on kuitenkin osittain hankala myös järjestää, kun kohderyhmän löytäminen voi aiheuttaa haasteita, vaikka tarve toiminnalle nousisikin esiin. Haastateltava 3 pohti, että ryhmätoiminnan tilanne varmasti vaihtelee kunnittain, ja siihen vaikuttaa merkittävästi resurssit ja osaava henkilöstö. Hänen mielestään ryhmätoimintaa olisi hyvä järjestää myös pienille lapsille, sillä se voisi olla avuksi erityisen tuen tarpeessa oleville tulevaisuudessa.

Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret yhteiskunnassa

Kysyimme haastateltavilta, millaisena he näkivät erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten aseman yhteiskunnassa syksyllä 2023 ja millainen se oli aikaisemmin. Haastateltava 1 vertasi tilannetta siihen aikaan, kun hän itse on ollut nuori, ja koki tilanteen parantuneen valtavasti. Hänen mukaansa tuen tarpeeseen on kiinnitetty paljon huomiota vuosien saatossa. Haastateltava pohti myös ennakkoluuloja ja niiden ilmenemistä.

“Mutta eihän kaikkia kaikkien ihmisten ennakkoluuloja saa pois niinku napsauttamalla sormia tai näyttämällä kuvia.” (Haastateltava 1)

Onneksi haastateltavan 1 mukaan ennakkoluulot ovat kuitenkin vähentyneet. Hänen lapsuudessaan ennakkoluulot ovat olleet rajuja ja hän toivookin, ettei nykypäivän lapsien tarvitse kohdata samanlaisia tilanteita, kuin mitä esimerkiksi hän on joutunut kokemaan ennakkoluuloista johtuen.

Haastateltava 2 oli samoilla linjoilla haastateltavan 1 kanssa siinä, että muutosta tuen tarpeen lasten ja nuorten huomioimiseksi on jo tapahtunut paljon. Esimerkiksi tasa-arvo, esteettömyys ja saavutettavuus ovat kehittyneet vuosien saatossa paljon, ja niitä myöskin viedään jatkuvasti eteenpäin. Haastateltava 2 oli kuitenkin sitä mieltä, että työtä riittää varmasti vielä nyt ja tulevaisuudessa.

Haastateltavan 3 mukaan tietoisuus kasvuun ja oppimiseen vaikuttaviin asioihin on lisääntynyt, joka mahdollistaa yksilöllisten ratkaisujen löytymistä ja toteuttamista. Hän kuitenkin pohti resursseja ja niiden rajallisuutta suhteessa tuen tarpeiden toteutumiseen ja riittävän varhaisen tuen palveluiden hyödyntämiseen. Hän toivookin, että tulevaisuudessa löydettäisiin tehokkaampia tapoja lasten ja nuorten tukemiseen. Esimerkiksi saumaton yhteistyö hyvinvointialueen kanssa helpottaisi lasten ja nuorten pääsemistä tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Lisäksi hän nosti esiin myös toiveen suvaitsevaisuuden kehittymisestä tulevaisuudessa.

5.3 Tuotoksena VAUHTI! - kortit

Opinnäytetyöprosessin alussa oli selvää, että haluamme tuotoksen avulla pyrkiä lisäämään saavutettavuutta ja sovellettavuutta, sekä niiden kautta osallisuutta lasten ja nuorten ryhmätoimintoihin. VAUHTI! - toiminnan ryhmänohjaajilta nousi toive pelioppaasta, ja tuotos lähti toteutumaan sen pohjalta. Alkuperäinen suunnitelma oli tehdä ohjaajien käytettäväksi peliopas, josta löytyisi monipuolinen kattaus erilaisia pelejä ja leikkejä kuvaohjeistuksilla ja soveltamisvaihtoehtoilla. Suunnitelma kuitenkin muuttui, kun opinnäytetyön tilaaja ehdotti toteuttamismuodoksi pelikortit. Kiinnostuimme tästä ideasta välittömästi ja aloimme suunnittelemaan, miten saisimme muotoiltua pelit ja leikit pelikorttien muotoon.

Teimme VAUHTI! - kortit Canva –sovelluksessa, sillä meillä oli jo aiempaa kokemusta sen käytöstä, ja koimme sen olevan luovuuden kannalta paras mahdollinen vaihtoehto korttien laatimiseen. Valitsimme 24 peliä ja leikkiä, joista lähdimme rakentamaan VAUHTI! - kortteja.

Hyödynsimme tekoälyllä toimivaa ChatGPT:tä joidenkin pelien ja leikkien soveltamisvaihtoehtoja suunnitellessa, sillä koimme sen tarjoavan mahdollisesti uusia näkökulmia soveltamisen eri keinoihin. Päädyimme tekemään VAUHTI! - korteista kaksipuoliset, jolloin korttien toiselta puolelta löytyy selkeät ohjeet sekä kuvaohjeistukset peleihin ja leikkeihin, ja toiselta puolelta löytyy tietoa mitä peleihin ja leikkeihin tarvitaan ja kuinka sitä voi soveltaa.

Laatiessamme VAUHTI! - kortteja pyrimme tekemään niistä saavutettavat, jotta niitä voisi hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti erilaisissa lasten ja nuorten ryhmätoiminnoissa. Valmiista VAUHTI! - korteista teimme sekä fyysisesti saatavilla olevat kortit, että myös netistä löydettävissä olevan tiedoston, jonka kautta kortteja voi myös hyödyntää. Jatkossa VAUHTI! - kortteja voi pitää mukana esimerkiksi ohjaajakassissa, joka kulkee kaikissa VAUHTI! -toiminnan ryhmissä mukana. Lisäksi seurojen ja muiden tahojen on helppo tulostaa kortit omaan käyttöön TATU ry:n nettisivuilta.

TATU ry voi jatkokehittää VAUHTI! - kortteja esimerkiksi luomalla kortit pienten lasten ryhmätoimintaan, jolloin pelit voi soveltaa heidän käyttötarkoitustansa paremmin palvelevaksi. Tämänkaltaiset kortit voi luoda myös esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisille, tai meidän tekemämme kortit voidaan kääntää muille kielille, kuten englanniksi tai ruotsiksi. Lisäksi VAUHTI! - toiminta voi tarvittaessa myös luoda uusia versioita korteista erilaisilla peleillä ja leikeillä.

Kuva 7: Yhden VAUHTI! - kortin etupuoli. Kuva: Emmi Heikkilä

Eläinten ääntely

Mitä tarvitset:

1. Tila
  - Muu kuin liikuntasali
2. Välineet
  - Puhelin (halutessaan kaiutin, minkä piilottaa)
3. Osallistujien määrä
  - väh. 2
4. Osallistujien ikäsuositus
  - Kaikille soveltuva

Soveltaminen:

Nopeus:

Leikkivaihtoehto:

Avaimen etsintä: piilota esine, josta ei kuulu ääntä

Äänenvoimakuus:

Kuva 8: Yhden VAUHTI! - kortin takapuoli. Kuva: Emmi Heikkilä

5.4 VAUHTI! - korttien testaamisen tulokset

Kuva 9: VauhtiSankarit testaamassa VAUHTI! - kortteja. Kuva: Rosa De Monte

Kehittämistestaamisen seuraavat vaiheet ovat testaamisen analysointi, raportointi ja uudelleen-testaus (Avania 2023). Analysoimme kehittämistestaamisen tulokset käymällä testaaminen läpi yhdessä suullisesti ja kirjallisesti. Lisäksi teimme kortteihin muutoksia, jotka huomasimme tarpeellisiksi testiä tehdessä. Kehittämistestaamisen viimeinen vaihe, tuotoksen uudelleen-testaus, jäi valitettavasti pois aikataulullisten syiden vuoksi. Koimme yhden testin kuitenkin olevan riittävä kertomaan VAUHTI! - korttien toimivuuden.

Kehittämistestaamisen alussa teimme testaamista varten suunnitelman ja aikataulun, ja pyrimme suunnitelmassa käymään läpi mahdollisimman tarkasti eri vaiheet ja mahdolliset ongelmakohdat. Suunnitelma ja testaamiseen käytettävä aikataulu auttoivat meitä hahmottamaan paremmin ajankäyttöä, ja esimerkiksi siirtymiin ja ohjeistukseen kuluvaa aikaa.

Aloitimme VAUHTI! - korttien testaamisen ryhmän alkupiirin jälkeen, joka oli hyvä sen vuoksi, että kaikki lapset ja ohjaajat olivat jo valmiiksi rauhallisesti piirissä. Ryhmätoiminta pysyi hyvin hallussa vahvan ohjaajamitoituksen ansiosta, sillä VauhtiSankareissa oli testikeralla viisi lasta ja seitsemän aikuista. Lapset kuuntelivat ohjeistuksen rauhassa ja kaikki onnistuivat pysymään piirissä rauhallisina. Tämä mahdollisti meille selkeän ohjeistamisen ja sen, että kaikki pystyivät keskittymään ohjeisiin kunnolla. Olimme valikoineet pelivaihtoehtoiksi kaksi peliä: peili ja seura johtajaa. Lapset olisivat kovasti halunneet pelata molempia pelejä, mutta pelivalinnaksi valikoitui lopulta yksimielisesti peili. Kerroimme peilin säännöt ja pelasimme peiliä kolme kierrosta. Pelaamisen aikana ilmeni muutamia ongelmia: Peilin roolissa ollut lapsi saattoi kääntyä todella nopeasti, jonka vuoksi pelaajat eivät ehtineet liikkumaan, tai peili saattoi palauttaa pelaajia takaisin lähtöruutuun pienistäkin liikkeistä. Testaamisen lopussa kohtasimme myös haasteita, kun pelin loppuminen aiheutti hämmennystä. Lopetus olisi pitänyt hoitaa selkeämmin, jotta siitä olisi tullut sulavampi.

Lapset olivat kiinnostuneita VAUHTI! - kortteja kohtaan, ja katselivat niitä innostuneina. Eräs ohjaajista kertoi huomanneensa, kuinka erityisesti kuulolaitetta käyttävä lapsi koki kuvaohjeistuksista olevan apua. Kysyimme vielä ryhmätoiminnan lopussa lapsilta mielipidettä korteista, mutta sanallisten vastausten sijaan lapset keskittyivät katselamaan kortteja. Koimme tämän kuitenkin positiivisena asiana, koska vaikka sanallista palautetta ei tullut, lasten reaktio kortteihin oli kuitenkin positiivinen ja kiinnostunut. Tarkoituksenamme oli alun perin kysyä lapsilta palautte peukaloäänestyksellä, mutta vauhdikkaan ryhmätoiminnan aikana tulimme siihen lopputulokseen, että jätämme peukaloäänestyksen pois.

Ohjaajien palaute VAUHTI! - korteista oli pääasiassa positiivista. Kortit helpottivat ohjeiden kertomista ja auttoivat lapsia keskittymään ohjeistuksiin. Ohjaajat ehdottivat, että A4 muodossa kuvaohjeistukset tulisivat vielä selkeämmin esiin. Tämän palautteen myötä lisäsimme kortteihin tiedon, että kortteja voi käyttää A5, A4 tai A3 –muodossa. Päädyimme testaamisen jälkeen myös tarkistamaan pelien ja leikkien ohjeistukset, jotta pelit ja leikit toimisivat mahdollisimman sujuvasti. Tarkempien ohjeistusten myötä esimerkiksi peilissä huomioitaisiin se, kuinka kauan peili on kerrallaan selkä pelaajiin päin, ja mistä liikkeistä pelaaja palautettaisiin takaisin lähtöruutuun. Eräs ohjaajista pohti sitä, kuinka lapsilla voi olla tasapainon kanssa haasteita. Tämän vuoksi lisäsimme kortteihin tiedon siitä, että pysähtymisasennon tulisi aina olla sellainen, että molemmat jalat olisivat maassa. Kokonaisuudessaan ohjaajat kokivat VAUHTI! - kortit hyödyllisinä.

Koemme, että käytettävyydestaamisen tavoitteet onnistuivat kiitettävästi. Tavoitteenamme oli varmistaa VAUHTI! - korttien helppokäyttöisyys, selkeys ja toimivuus, sekä kiinnittää huomiota korttien ulkoasun käytännöllisyyteen. Korteista oli mielestämme helppo näyttää kuvaohjeistusten avulla toiminnan ohjeet, ja uskomme että A4 version avulla korttien näyttäminen helpottuu entisestään. Testaaminen kannusti meitä vielä tarkistamaan myös korttien kuvaohjeistukset, jotta kaikki ohjeet varmasti toimisivat mahdollisimman hyvin. VAUHTI! - korttien rakenteellisista seikoista ei tullut testaamisen aikana ongelmia.

6 OPINNÄYTETYÖSTÄ

6.1 Yhteisöpedagogi erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa

Humanistisen ammattikorkeakoulun järjestämässä Yhteisöpedagogi (AMK) tutkinnossa on käytössä kompetenssit, jotka kuvaavat valmistuvan opiskelijan osaamisen tasoa. Nämä ovat laajoja osaamiskokonaisuuksia, jotka kuvaavat pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä. Yhteisöpedagogin tutkinnossa kompetensseja on neljä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023a.) Seuraavaksi pohdimme kompetenssien toteutumista erityisen tuen lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä, kuten esimerkiksi ryhmänohjaajan työtehtävissä.

Yhteisöllinen osaaminen

Yhteisöpedagogin tutkinnon suorittaneen henkilön yhteisöllinen osaaminen näyttäytyy siinä, että hän ymmärtää yhteisöllisyyden, osallisuuden ja toimijuuden merkityksen yksilöiden ja ryhmien toiminnassa, sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Hän osaa ohjata yksilöitä ja ryhmiä löytämään heidän vahvuuksiaan ja kehittämään yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan, sekä rakentaa ja vahvistaa osallisuutta, toimijuutta ja yhteisöllisyyttä. Lisäksi hän kykenee edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien toteutumista yhteistyössä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023b.)

Koemme yhteisöllisen kompetenssin toteutuvan erinomaisesti tuen tarpeen lasten ja nuorten parissa, sillä heidän kanssaan työskennellessä työntekijä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jokainen lapsi tai nuori olisi yhdenvertainen ja toimintaan osallinen. Lisäksi työntekijä pyrkii tekemään ryhmätoiminnasta sellaista, että lapsi tai nuori saisi sieltä onnistumisen kokemuksia ja löytäisi omia vahvuuksiaan.

Pedagoginen osaaminen

Tutkinnon suorittanut osaa kohdata ja toimia ammatillisesti moninaisuutta arvostaen, sekä hyödyntää kasvun, kasvatuksen ja kehityksen teoreettisia lähestymistapoja toiminnassa. Hän osaa soveltaa osallisuutta ja toimijuutta edistäviä pedagogisia menetelmiä, sekä edistää oppimisen

mahdollisuuksia ja rakentavaa vuorovaikutusta monimuotoisissa toimintaympäristöissä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023c.) Pedagoginen osaaminen näyttäytyy siinä, että erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa työskentelevät henkilöt käyttävät useita erilaisia menetelmiä oppimisen ja vuorovaikutuksen tueksi, ja pyrkivät niiden avulla edistämään lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta ryhmätoiminnassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutkinnon suorittanut tuntee yhteiskunnan rakenteita, palvelujärjestelmiä ja vaikuttamismahdollisuuksia, sekä ymmärtää ammatillisen osaamisen merkityksen yhteiskunnassa ja osaa hyödyntää sitä. Hän osaa toimia ennakoivasti sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä edistää sosiaalisesti, kulttuurisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä kehitystä. Lisäksi hän osaa toimia julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla sekä näiden verkostoissa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023d.) Erityisen tuen ryhmätoiminnan ohjaajalla yhteiskunnallinen osaaminen näyttäytyy lasten ja nuorten sosiaalisena kasvattamisena ryhmätoiminnassa: ryhmätoiminta on hyvä paikka opettaa lapsille ja nuorille yhteisten pelisääntöjen noudattamista ja paineen- sekä pettymyksensietokykyä.

Vaikuttamis- ja kehittämisosaaminen

Tutkinnon suorittanut hallitsee käyttäjälähtöisen ja tulevaisuussuuntautuneen tutkivan ja kehittävä työtöteen, ja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida erilaisia osallistavia kehittämisprosesseja. Hän osaa toimia vaikuttajana käyttämällä erilaisia vaikuttamistoiminnan ja viestinnän kanavia sekä muotoja. Lisäksi tutkinnon suorittaneella on osaamista kehittää omaa työtään, työyhteisöään, organisaatiotaan ja ammattialaansa sekä monenlaisia verkostoja. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023e.) Erityisen tuen ryhmänohjaajan osaamiseen kuuluu myös nämä osa-alueet, sillä ryhmänohjaajan tehtävänä on toiminnan jatkuva arviointi ja kehittäminen.

6.2 Palautteet

Kysyimme opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa palautetta opinnäytetyöstä ja sen tuotoksesta. Tilaaja koki olevansa tyytyväinen sekä opinnäytetyöhön että tuotokseen. Tilaajan mielestä opinnäytetyöstä tuli hyvin jäsenelty kokonaisuus, ja onnistuimme avaamaan valitsemamme asiasanat hienosti. Tilaaja mainitsi, että olimme tuoneet VAUHTI! - korttien tarpeen hienosti esille heti alussa. Tuotos oli tilaajan mielestä käyttökelpoinen ja idealtaan hyvä. Toteutuksesta tuli visuaalisesti selkeä ja ryhmätoimintaa edistävä. VAUHTI! - korteissa näkyy VAUHTI! - toiminnan arvot, kuten osallisuus, soveltavuus, yhdenvertaisuus ja leikillisuus. Tilaajan mielestä opinnäytetyön tutkimusmenetelmät olivat hyvät, ja toivat lisää uskottavuutta opinnäytetyöhön. Kehittämisehdotuksena oli, että aiempia samankaltaisia tuotoksia olisi voinut tuoda enemmän esille. Kokonaisuudessaan tilaaja koki, että sisäistimme VAUHTI! - toiminnan idean hyvin, ja se näkyi niin tuotoksessa kuin opinnäytetyössä.

Saimme myös muilta VAUHTI! - toiminnan työntekijöiltä positiivista palautetta VAUHTI! - korteista. Korttien testaamisen yhteydessä eräs ohjaajista toivoi, että saisi kortit käyttöön myös toiseen erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten harrastusryhmään, ja koki korteista olevan hyötyä tuen tarpeen lapsille ja nuorille.

6.3 Eettisyys, lähdekriittisyys ja saavutettavuus

Eettisyys

Opinnäytetyömme on tehty hyvän tieteellisen käytännön ohjeen mukaisesti (HTK). HTK on tutkimuseettinen ohjeisto, jota Humak on sitoutunut noudattamaan. Tämä ohjeisto sisältää muun muassa tutkittavien informoinnin, tutkittavien suostumusten pyytämisen sekä tietosuojasetusten noudattamisen henkilötietoja käsiteltäessä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2023.) Yksi tutkimusmenetelmistämme opinnäytetyötämme tehdessä oli toteuttaa haastattelut kolmen eri henkilön kanssa. Emme opinnäytetyössämme paljasta haastateltavien henkilöllisyyksiä, joten haastattelua varten emme tarvitse virallista tutkimuslupaa. Kaikille haastateltaville kerroimme, että tulisimme käsittelemään henkilötietoja huolellisesti ja luottamuksellisesti. Lisäksi kerroimme, kuinka haastatteluihin osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, sekä

kuinka haastatteluissa kerätty materiaali tulnaisiin hävittämään heti opinnäytetyön julkaisun jälkeen.

Lähdekriittisyys ja saavutettavuus

Opinnäytetyötämme tehdessä huolehdimme, että käyttämämme lähteet olivat luotettavia monipuolisesti eri toimijoilta. Pyrimme käyttämään sellaisia lähteitä, joista saisimme mahdollisimman ajankohtaista ja todenmukaista tietoa etenkin Suomessa tapahtuvasta ryhmätoiminnasta.

Olemme huomioineet opinnäytetyön saavutettavuuden Humakin opinnäytetyön saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta toimii Humakin saavutettavuusvaatimusten perusteena, ja se pitää sisällään myös Humakin opinnäytetyöt. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2023.) Laki vaatii, että kaikkien julkista rahoitusta saavien organisaatioiden verkkopalveluiden täytyy olla saavutettavia (Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta 2019/306 § 2). Olemme huolehtineet, että opinnäytetyö on mahdollisimman selkeästi jäsenneily, ja kuvista löytyy vaihtoehtoiset tekstit. Työ on tehty Humakin opinnäytetyöpohjaan, emmekä ole muokanneet sen rakennetta, fonttia tai muita seikkoja. Opinnäytetyömme tulee löytymään Pdf A muodossa tarkoittaen sitä, että työmme pitkäaikaissäilytetään ja sen lukeminen onnistuu myös ruudunlukuohjelmaa hyödyntäen.

7 LOPUKSI

Koemme opinnäytetyön tarpeen täyttyneen hyvin, sillä VAUHTI! - korteista tuli saavutettavat ja sovellettavat kortit, joita voi hyödyntää ryhmätoimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Mielestämme VAUHTI! - kortit ovat osana kehittämässä yhteisöllisyyttä sekä lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksia ryhmätoiminnassa. Kortteja voi hyödyntää monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä, niin inklusiivisessa toiminnassa, kuin erityisen tuen tarpeen ryhmätoiminnoissa. Korttien selkeät ohjeistukset ja soveltamisvaihtoehdot mahdollistavat sen, että kaikki ymmärtävät säännöt ja pystyvät osallistumaan toimintaan, kun toimintaa on sovellettu ryhmän tarpeisiin sopivaksi.

Ohjaajan näkökulmasta valmiit soveltamisvaihtoehdot nopeuttavat tarpeen vaatiessa toiminnan muokkaamista. Toki ymmärrämme, että VAUHTI! - korttien soveltamisvaihtoehdot ovat rajalliset, eikä niistä välttämättä löydy aina täysin oikeaa soveltamisen keinoa. Parhaimmillaan soveltamisvaihtoehdot kuitenkin ohjaavat ohjaajaa pohtimaan soveltamisen tarvetta ryhmässä. Mielestämme kortteja voi käyttää sekä suunnitteluvälineenä, että myös ryhmätoiminnan aikana apuvälineenä lapsille ja nuorille. Koemme, että VAUHTI! - kortit toimivat pienenä askeleena kohti saavutettavampaa ja sovellettavampaa ryhmätoimintaa. Mielestämme asettamamme tavoitteet työllemme toteutuivat hyvin.

Kokonaisuudessaan koimme opinnäytetyön tekemisen mielekkäänä ja mukavana prosessina. Meillä oli alusta pitäen selkeä ja yhtenevä ajatus tuotoksesta ja siitä, millaiseksi haluamme opinnäytetyön muodostuvan. Vaikka VAUHTI! - korttien ulkoasu muuttui prosessin aikana, alkuperäinen suunnitelmamme tuotoksen sisällöstä pysyi samana.

Opinnäytetyön aikana vastaamme tuli myös pieniä haasteita. Yksi suunnitelluista haastatte- luista muuttui Teams – haastattelun sijaan sähköpostihaastatteluksi. Tämä ei kuitenkaan on- neksi haitannut lopputulosta ja olemme kiitollisia siitä, että haastattelu saatiin kuitenkin toteu- tttua. Kävimme kumpikin koko prosessin ajan töissä, mikä välillä haastoi ajankäyttöme hah- mottamista ja hallintaa. Emmi oli koko opinnäytetyöprosessin ajan töissä VAUHTI! - toimin- nassa ja muissa erityisen tuen ryhmätoiminnoissa, joka osaltaan helpotti aiheiden käsittelyä ja yhteydenpitoa tilaajaan. Rosalla ei ollut kokemusta tuen tarpeen lasten- tai nuorten ryhmätoi- minnasta, mutta hänellä oli usean vuoden kokemus nuorisotyöstä ja ryhmänohjaamisesta.

Pyrimme tekemään opinnäytetyöstä ja sen rakenteesta mahdollisimman selkeän sekä johdon- mukaisen, ja uskomme tavoitteen onnistuneen. Olemme opinnäytetyön tuotokseen tyytyväisiä,

sillä koemme että se on hyvä ja hyödyllinen osa ryhmätoimintaa jatkossa. Pelien ja leikkien rajaaminen oli osittain haastavaa, sillä korttipakkaan mahtui vai rajallinen määrä pelejä ja leikkejä. Vasta korttipakan ollessa käytössä näkee, kuinka hyvin pelien ja leikkien valinnat lopulta onnistuivat. Tiedostamme, että VAUHTI! - korttien hyödyntäminen ryhmätoiminnassa ei automaattisesti kehitä yhteisöllisyyttä tai osallisuutta täydelliseksi. Korttien avulla toivomme kuitenkin voivamme lisätä lasten ja nuorten yhteisöllisyyden kokemuksia ryhmätoiminnassa.

Olemme kiitollisia siitä, että saimme hyvää tukea niin tilaajalta kuin vastuulehtoriltamme läpi koko opinnäytetyöprosessin. Tämän tuen avulla emme missään vaiheessa kokeneet olevamme yksin opinnäytetyömme kanssa. Olemme myös kiitollisia haastateltaville sekä muille henkilöille, jotka edesauttoivat opinnäytetyömme valmistumista. Valtava kiitos!

LÄHTEET

- Ahonen, J. 2022. Yhteisöllisyyden kokemukset ja merkitys työpajalla asiakkaiden näkökulmasta, 13. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/744184/Ahonen_Jennika.pdf?sequence=2 Viitattu 10.10.2023
- Alanko, Rea & Remahl Virpi & Saari, Aira 2004, 6-17. Ota minut mukaan – erityistukea tarvitseva lapsi leikissä ja liikunnassa. Viitattu 8.9.2023. https://www.paralympia.fi/images/ota_minut_mukaan_2004.pdf
- Asunta Piritta, Saari Aija n.d. Inklusiopiirakka uudistui. Tiedote. Viitattu 26.9.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/liikunta/soveltava-liikunta/tapahtumia-ja-koulutuksia/liikkuelapi-elaman-2018/inklusiopiirakka>
- Avania 2023. Käytettävyydestä pähkinänkuoressa. Viitattu 14.11.2023. <https://www.avania.fi/kaytettavyystestaus-pahkinankuoressa/>
- Britannica 2023. Segregation. Viitattu 30.10.2023. <https://www.britannica.com/topic/segregation-sociology>
- ESOK 2023. Käsitteet ja sanasto. Viitattu 20.11.2023. <https://esok.fi/stivisuositus/termit/kasitteet-ja-sanasto>
- Honkasalo, Marja-Liisa & Laukkanen, Anu 2015. Osallisuus ja yhteisöllisyys hyvinvointia edistämässä. Viitattu 4.11.2023. https://journal.fi/kultpol/article/view/60079/pdf_6
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto – opinnäytetyön eettiset suositukset. Viitattu 20.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023. Opetussuunnitelmat (OPS). Viitattu 23.11.2023. https://opiskelijanopas.humak.fi/?page_id=920
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2023. Opinnäytetyön saavutettavuusvaatimukset – saatesanat. Viitattu 17.11.2023. <https://humak.libguides.com/c.php?g=686704>
- Invalidiliitto 2023. Esteettömyys. Viitattu 9.10.2023. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys>
- Invalidiliitto 2023. Saavutettavuus. Viitattu 9.10.2023. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>
- Kalliokoski, T. 2020. Yhteisöllisyyden rajat yhteistoiminnan ja ihmisen perushyvien näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Teologian tiedekunta. Helsingin yliopisto. WWW-dokumentti. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/7d7f5ad3-ab43-46b1-9c64-156d95f78b13/content> Viitattu 9.10.2023
- Koivula, Merja 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Viitattu 20.11.2023. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23627/9789513938925.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Koppa 2023. Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 3.10.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

- Koppa 2023. Kyselyt. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 23.11.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt>
- Kotiseutuliitto 2023. Integraatio vai inklusio? Viitattu 8.9.2023. <https://kotiseutuliitto.fi/tietopankki/kulttuurisesti-moninainen-kotiseututyo/moninainen-vapaaehtoistoiminta/inklusio/>
- Kulttuuria kaikille tuki ry 2013b. Viestintää kaikille – Saavutettavan viestinnän opas kulttuuritoimijoille. Opas. Viitattu 22.10.2023. https://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tietopaketti_ja_opaat/Viestintaa_kaikille_Saavutettavan_viestinnan_opas_kulttuuritoimijoille.pdf
- Kulttuuria kaikille 2023a. Ymmärtämisen tukeminen. Viitattu 9.10.2023. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_ymmartamisen_tukeminen
- Kulttuuria kaikille 2023b. Sosiaalinen saavutettavuus. Viitattu 22.10.2023. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_sosiaalinen_saavutettavuus
- Kulttuuria kaikille 2023c. Saavutettavuus eri aistien kautta. Viitattu 22.10.2023. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_saavutettavuus_eri_aistien_avulla
- Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta 2019/306 § 2. Annettu Helsingissä 15.3.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteessa < <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306> > Viitattu 17.11.2023.
- Lastu – projekti. Saavutettavuusopas – Kaikkien perheiden kohtaamispaikka, 6–10. Viitattu 11.10.2023. <https://www.savas.fi/app/uploads/2021/11/Saavutettavuusopas.pdf>
- Liito 2021. Opas valmentajille ja ohjaajille erityistä tukea (autismin kirjo, ADHD, oppimisvaikeudet) tarvitsevien kohtaamiseen harrastustoiminnassa. Viitattu 8.9.2023. (https://yhteisomedia.fi/assets/files/2021/07/Liito-opas-digi-10.3_valmis.pdf)
- Lyytinen, Julia & Partanen, Petri 2023. Toimintakäsikirja VAUHTI! - hanke 2020–2023, 9–13. Viitattu 11.10.2023. Ei julkaistu.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132§117. Annettu Helsingissä 21.2.2012. Saatavilla sähköisesti osoitteessa < <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132#a21.12.2012-958> > Viitattu 24.10.2023
- Markkanen, Outi & Puro, Markku 2011. Integraatio ratkaisuna sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamistarpeisiin, 6. Viitattu 30.10.2023. https://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2013/12/Integraatio-ratkaisuna-sosiaali-ja-terveydenhuollon-uudistamistarpeisiin_final.pdf
- MLL. 2022. Palautteen kerääminen - menetelmiä palautteen keräämiseen. Viitattu 21.10.2023 <https://vapaaehtoisnetti.mll.fi/tukea-toiminnan-toteutukseen/toiminnan-arviointi/palautteen-kerääminen>
- MLL 2019. Vinkkejä yhteisöllisyyteen – Miten lisätä yhteisöllisyyttä koulussa?. Viitattu 20.11.2023. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/koulurauha/koulurauha-tehtavia/kajaanin-tyoryhma-2019/vinkkejä-yhteisöllisyyteen/>
- Mäkivirta, Lauri 2021. Erityisesti Sinulle – opas. Viitattu 23.11.2023. <https://tatury.fi/app/uploads/2021/05/Erityisesti-Sinulle-opas-1.pdf>

- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Viitattu 3.11.2023. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/122317>
- Opetushallinto 2023. Mitä lapsen tuki varhaiskasvatuksessa on? Viitattu 8.9.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>
- Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 28.9.2023. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>
- Opetushallitus. 2023. Yhteisöllisyys. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys> Viitattu 10.10.2023
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa. Viitattu 8.9.2023. <https://okm.fi/lapsen-tuki-varhaiskasvatuksessa>
- Papunet.net. 2020. Tietoa-Kuvat kommunikoinnissa. Viitattu 21.10.2023 <https://papunet.net/tietoa/kuvat-kommunikoinnissa>
- Papunet.net. 2020. Tietoa-Tukiviittomat kommunikoinnissa. Viitattu 21.10.2023 <https://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-kommunikoinnissa>
- Paralympia 2023. Mitä inklusio on? Viitattu 30.10.2023. <https://www.paralympia.fi/avoimet-ovet/mitae-on-inkluisio>
- Perheen palvelupolku 2023. Etusivu. Viitattu 23.11.2023. <https://perheenpalvelupolku.fi/>
- Pihlaja, Päivi 2009. Erityisen tuen käytännöt varhaiskasvatuksessa - Näkökulmana inklusio. Katsaus 2/2009, 147. Viitattu 8.9.2023. https://www.researchgate.net/publication/260311130_Erityisen_tuen_kaytannot_varhaiskasvatuksessa_-_nakokulmana_inkluisio
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli. 2020. Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja näkökulmat. (E-kirja) Viitattu 12.10.2023.
- Saunders, Minna 2016. Ryhmästä tukea osallisuuteen ja toimijuuteen. Viitattu 3.11.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111339/Yhdistetty%20LOPULLI-NEN.pdf?sequence=1>
- Sitra 2023. Inklusio. Sanasto. Viitattu 2.5.2023. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/inkluisio/>
- Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Annettu Helsingissä 30.12.2014. Saatavilla sähköisesti osoitteessa < <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>. >
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Esteettömyysdirektiivi. Viitattu 10.10.2023. <https://stm.fi/esteettomyysdirektiivi>
- Ståhlberg, Leena 2019. Pienryhmäohjaajan opas. (E-kirja.) Viitattu 20.10.2023.
- TATU ry 2023a. Etusivu. Viitattu 23.11.2023. <https://tatury.fi/>
- TATU ry 2023b. Vertaistapaamiset. Viitattu 17.4.2023. <https://tatury.fi/toimintaa/vertaistapaamiset/> TATU ry 2023c. Mukana muutoksessa – hanke. Viitattu 17.4.2023. <https://tatury.fi/toimintaa/mukana-muutoksissa-hanke/>

- TATU ry 2023d. Nepsyvalmennus. Viitattu 17.4.2023. <https://tatury.fi/tukea/nepsy-valmennus/>
- TATU ry 2023e. VAUHTI! -hankkeesta – vauhtia erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden vapaa-aikaan ja harrastamiseen. Viitattu 11.4.2023. <https://tatury.fi/vauhti-hanke/vauhti-hankkeesta/> TATU ry 2023f. Toiminta VAUHTI - ryhmät. Viitattu 3.10.2023. <https://tatury.fi/vauhti-hanke/toiminta/>
- THL 2015. Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. Viitattu 3.11.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/128983/Osallisuus_fi_nal_17.11.2015.pdf?sequence=1
- THL 2019. Erityistä tukea tarvitseva henkilö palvelujärjestelmässä, 6. Viitattu 2.5.2023. <https://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2020/02/Eeva-Liukko-PAKUseminaari-181119-Jyv%C3%A4skyl%C3%A4.pdf>
- THL 2022. Erityinen tuki. Viitattu 20.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluterveydenhuolto/erityinen-tuki>
- THL 2023a. Tuen tarpeet ja tukimuodot. Viitattu 20.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/tuen-tarpeet-ja-tukimuodot>
- THL 2023b. Osallisuus omassa elämässä. Viitattu 28.11.2023. <https://thl.fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-omassa-elamassa>
- THL 2023c. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa. Viitattu 28.11.2023. <https://thl.fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisöissa-ja-vaikuttamisen-prosesseissa>
- THL 2023d. Osallisuus yhteisestä hyvästä. Viitattu 28.11.2023. <https://thl.fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisesta-hyvasta>
- Tilastokeskus 2023a. Erityinen tuki. Viitattu 8.9.2023. https://www.stat.fi/meta/kas/erityinen_tuki.html
- Tilastokeskus 2023b. Tehostettua tai erityistä tukea saaneet peruskoulun oppilaat, aikasarja, 1995–2022. Viitattu 8.9.2023. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_erop/statfin_erop_pxt_13n9.px/table/tableViewLayout1/
- Varila, E. 2018. Perheiden kokemuksellinen yhteisöllisyys SOS-lapsikylän perhekuntoutuksissa, 9. Pro gradu -tutkielma. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/3c2ff7f7-5787-4c73-a02c-887f914a341e/content> Viitattu 10.10.2023
- Yle 2023. Vanhemmat ratkaisevat lapsen harmituksen ruutuajalla ja seuraukset näkyvät kouluissa, sanoo erityisopettaja. Artikkel. Viitattu 23.11.2023. <https://yle.fi/a/74-20056893>

LIITTEET

Liite 1: Alkukartoituksen kyselylomakkeen kysymykset

23.11.2023 13:33

Saavutettavan ja sovellettavan pelioppaan sisältöä kartoittava tarvekysely

Saavutettavan ja sovellettavan pelioppaan sisältöä kartoittava tarvekysely

Olemme kaksi kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijaa, ja teemme opinnäytetyönämme pelioppaan erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmätoiminnan tueksi. Tarkoituksenamme on luoda saavutettava ja sovellettava pelioppas, jota pystytään käyttämään apuvälineenä erityisesti erityisen tuen ryhmätoiminnassa, esimerkiksi harrastustoiminnassa tai kouluympäristössä. Pelioppaassa olisi tarkoitus olla monipuolisesti eri pelejä ja leikkejä, ja niistä jo valmiiksi muokattuja versioita, joiden avulla voi soveltaa toimintaa esimerkiksi yksinkertaisemmaksi, haastavammaksi tai muuten ryhmän tarpeiden mukaiseksi. Lisäämme oppaaseen kuvaohjeistukset, joiden avulla ohjaajat voivat käydä osallistujien kanssa yhdessä läpi pelien ja leikkien säännöt ja ohjeistukset.

Kartoitamme tämän kyselyn avulla toiveita ja tarpeita peliopasta varten, jotta opas palvelisi mahdollisimman hyvin sen käyttötarkoitusta. Kyselyn tarkoitus on siis kartoittaa ylipäätään tarvetta kyseiselle pelioppaalle, ja olemme pohtineet kysymykset sen pohjalta. Kyselyyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia ja vastaukset ovat anonyymeja. Kiitos osallistumisestasi!

Mikäli sinulle herää muita ideoita/ajatuksia, voit olla yhteydessä sähköposteihin: emmi.heikkilao@humak.fi tai rosa.de-monte@humak.fi

* Rakoinen

23.11.2023 13:33

Saavutettavan ja sovellettavan pelioppaan sisältöä kartoittava tarveyskysely

1. Mitä toivot pelioppaalta? *

- Monipuolisesti pelejä/leikkejä
- Selkeitä ohjeistuksia
- Valmiiksi sovellettuja ohjeita peleihin/leikkeihin
- Peliopas rakennettuna lähinnä ohjaajaa varten
- Peliopas rakennettuna niin, että sitä voidaan hyödyntää yhdessä ohjattavien kanssa
- Peliopas sähköisenä tuotoksena
- Peliopas fyysisenä tuotoksena

2. Mistä saat yleensä ideoita soveltaviin peleihin? *

3. Kumpi vaihtoehdoista kuulostaa paremmalta? *

- Suppeampi valikoima pelejä/leikkejä, mutta niistä paljon sovellettuja versioita
- Laajempi valikoima pelejä/leikkejä, mutta niistä sovellettujen versioiden määrä pienempi

<https://forms.office.com/Pages/DesignPageV2.aspx?previorigin=Marketing&origin=NeoPortalPage&subpage=design&id=jlUKowZLEuPOaRQm k...> 2/4

23.11.2023 13.33

Saavutettavan ja sovellettavan pelioppaan sisältöä kartoittava tarvekysely

4. Mikä on mielestäsi lasten ja nuorten ryhmätoiminnassa käytettävän pelioppaan tärkein ominaisuus? *

5. Näetkö kuvaohjeistukset tarpeellisena osana opasta? *

Kyllä

En

6. Minkälaisia pelejä ja leikkejä toivoisit oppaasta löytyvän? Miten toivoisit, että ne on ryhmitelty? *

7. Toivotko oppaaseen pelien ja leikkien lisäksi muuta sisältöä? *

Kyllä, mitä?

En

8. Mikäli haluat oppaaseen muuta sisältöä, mitä se voisi olla?

<https://forms.office.com/Pages/DesignPageV2.aspx?prevoriqin=Marketing&origin=NeoPortalPage&subpage=design&id=jLJKowi2LEuPOaf6Qm-k...> 3/4

23.11.2023 13:33

Saavutettavan ja sovellettavan pelioppaan sisältöä kartoittava tarvekysely

9. Mitä pelejä/leikkejä toivoisit ehdottomasti löytyvän pelioppaasta? *

10. Avoin palaute

Tämä ei ole Microsoftin luomaa tai suosittelemaa sisältöä. Lähettämäsi tiedot lähetetään lomakkeen omistajalle.

 Microsoft Forms

<https://forms.office.com/Pages/DesignPageV2.aspx?prevorigin=Marketing&origin=NeoPortalPage&subpage=design&id=JlUKow2LEuPOaf6Qm-k...> 4/4

Liite 2: Haastattelukysymykset haastateltaville

Haastattelu 1

1. Kuka olet ja mitä teet?
  2. Kuinka kauan olet ollut tällä alalla/ näiden asioiden parissa?
-

3. Miten määrittelet käsitteen erityistä tukea tarvitseva lapsi/nuori?
  4. Minkälaista on erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten ohjaaminen? Eroaako se tukea tarvitsemattomien lasten ja nuorten ohjaamisesta? Jos eroaa, miten?
-

5. Minkälaista ryhmätoimintaa olet mukana järjestämässä? Onko ryhmätoimintaa jotenkin rajattu?
  6. Mikä merkitys ryhmätoiminnalla on tuen tarpeen lapsille ja nuorille? Miten ryhmätoiminnan tarve tulee esiin?
  7. Mitä mieltä olet inklusiivisesta ryhmätoiminnasta ja sen merkityksestä?
  8. Millaisena näet ryhmädynamiikan inklusiivisessa ryhmätoiminnassa (esim. harrastustoiminnassa?)
  9. Toteutetaanko inklusiivista ryhmätoimintaa mielestäsi tällä hetkellä tarpeeksi? Perustele.
-

10. Kuinka tärkeänä näet saavutettavuuden ja sovellettavuuden harrastus- ja kouluympäristössä? Perustele.
  11. Mikä merkitys mielestäsi on kuvaohjauksilla? Pitäisikö niitä mielestäsi käyttää enemmän myöskin avoimessa harrastustoiminnassa?
-

12. Millaisena koet erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten aseman yhteiskunnassa tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa?
13. Koetko, että tällä hetkellä järjestettäisiin tarpeeksi ryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille/nuorille? Toivoisitko tilanteen muuttuvan tulevaisuudessa? Jos toivot, miten?
14. Onko jotain aiheeseen liittyvää, mitä haluaisit vielä sanoa?

Haastattelu 2

1. Kuka olet ja mitä teet?
  2. Kuinka kauan olet ollut tällä alalla/ näiden asioiden parissa?
-

3. Miten määrittelet käsitteen erityistä tukea tarvitseva lapsi/nuori?
  4. Minkälaista on erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa työskentely? Eroaako se tukea tarvitsemattomien lasten ja nuorten parissa työskentelystä? Jos eroaa, miten?
-

5. Mikä merkitys ryhmätoiminnalla on erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille? Miten ryhmätoiminnan tarve tulee esiin?
  6. Mitä mieltä olet inklusiivisesta ryhmätoiminnasta ja sen merkityksestä?
  7. Millaisena näet ryhmädynamiikan inklusiivisessa ryhmätoiminnassa (esim. harrastustoiminnassa?)
  8. Toteutetaanko inklusiivista ryhmätoimintaa mielestäsi tällä hetkellä tarpeeksi? Perustele.
-

9. Kuinka tärkeänä näet saavutettavuuden ja sovellettavuuden harrastus- ja kouluympäristössä? Perustele.
  10. Mikä merkitys mielestäsi on kuvaohjauksilla? Pitäisikö niitä mielestäsi käyttää enemmän myös avoimessa harrastustoiminnassa?
-

11. Millaisena koet erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten aseman yhteiskunnassa tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa?
12. Koetko, että tällä hetkellä järjestettäisiin tarpeeksi ryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille/nuorille? Toivoisitko tilanteen muuttuvan tulevaisuudessa? Jos toivot, miten?
13. Onko vielä jotain aiheeseen liittyvää, mitä haluaisit sanoa?

Haastattelu 3

1. Kuka olet ja mitä teet?

2. Kuinka kauan olet ollut tällä alalla/ näiden asioiden parissa?

-----

3. Miten määrittelet käsitteen erityistä tukea tarvitseva lapsi/nuori?

4. Mikä merkitys ryhmätoiminnalla on erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille? Miten ryhmätoiminnan tarve tulee esiin?

-----

5. Mitä mieltä olet inklusiivisesta ryhmätoiminnasta ja sen merkityksestä?

6. Toteutetaanko inklusiivista ryhmätoimintaa mielestäsi tällä hetkellä tarpeeksi? Perustele.

7. Kuinka tärkeänä näet saavutettavuuden ja sovellettavuuden harrastus- ja kouluympäristössä? Perustele.

-----

8. Millaisena koet erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten aseman yhteiskunnassa tällä hetkellä? Entä tulevaisuudessa?

9. Koetko, että tällä hetkellä järjestettäisiin tarpeeksi ryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille/nuorille? Toivoisitko tilanteen muuttuvan tulevaisuudessa? Jos toivot, miten?

10. Onko vielä jotain aiheeseen liittyvää, mitä haluaisit vielä sanoa?

Liite 3: VAUHTI! -korttien testaamisen suunnitelma

Suunnitelma:

- 20 minuuttia aikaa testata pelikortit
- 6 lasta

Kaksi pelivaihtoehtoa:

1. Seuraa johtajaa

2. Peili

8min lasten kerääminen, esittäytyminen, säännöt

1.Käsketään lapset luokse

2. Esittäydytään ja kerrotaan, että meillä on kaksi pelivaihtoehtoa, joista lapset saavat valita mieleisensä. Näytetään kortit lapsille.

3. Jos tulee tasaluku, otetaan aikuiset mukaan/tai otetaan opiskelijat mukaan valitsemaan.

4. Kun peli on valittu, selitetään säännöt ensin mikä pelin tarkoitus on, sen jälkeen kortista kuvien avulla.

Pelaaminen 8min

JOS SEURAA JOHTAJAA

5. Valitaan johtaja ja aletaan pelaamaan.

6.Vaihdetaan johtajaa 3krt.

JOS PEILI

5.Valitaan ensimmäinen lapsi, joka menee eteen. Muut menevät seisomaan riviin.

6. Pelataan 1-2krt

Loppusanat 4min

7.Pidittekö pelistä? Peukku ylös/alas

8. Oliko korteista hyötyä? Tykkäsittekö korteista?

(jos lopetus epäonnistuu, kysytään lasten mielipiteet loppurentoutuksessa)